

vergadering **C45 – OND5**

zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 24 oktober 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de kostenbeheersing in het secundair onderwijs - 2195 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de regeling bij zwangerschap van leerkrachten - 157 (2013-2014)	6
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het synchroon internetonderwijs in het Vlaamse onderwijssysteem - 136 (2013-2014)	9
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de herziening van het decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen - 2138 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van het Financieringsdecreet en evenwicht in het hoger onderwijs - 2144 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs - 2152 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de petitieactie van de Actiegroep Hoger Onderwijs over de werkdruk bij de onderzoekers en de financiering van het hoger onderwijs - 2173 (2012-2013)	12
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de kwaliteit van het hoger onderwijs - 145 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het kwaliteitsniveau van het hoger onderwijs - 183 (2013-2014)	25
Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de noodplanning van scholen - 184 (2013-2014)	28

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de kostenbeheersing in het secundair onderwijs - 2195 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, in 2008 hebben we de maximumfactuur ingevoerd voor het kleuter- en lager onderwijs. Met deze maatregel hebben we een plafond gesteld aan het totaal aan financiële bijdragen dat de school aan ouders kan vragen.

In de uitzending van Telefacts, het actualiteitenprogramma van vtm, deed u op dinsdag 3 september een aantal uitspraken over de maximumfactuur in het secundair onderwijs. U stelt dat u een voorstander bent van een maximumfactuur in het secundair onderwijs, en vooral voor de eerste graad. Opvallend in de reportage van Telefacts waren ook de uitspraken van Luc De Man, hoofd van de pedagogische begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs. Hij stelde dat de schoolfactuur soms ook als selectiemechanisme wordt gebruikt om op een verdoken manier bepaalde groepen leerlingen de toegang tot een school te ontfemen.

Graag herinner ik u aan de actuele vraag die ik stelde in de plenaire vergadering van 3 juli 2013. Toen sprak u van een bevraging via ouderkoepels, en zei u dat u op basis van die resultaten overleg zou plegen met de onderwijskoepels om de mogelijkheden van een maximumfactuur te bespreken. De problemen zijn gekend. Er zijn grote verschillen tussen scholen en tussen de verschillende richtingen. Een school op het platteland zal op vlak van mobiliteit meer kosten hebben dan een centraal gelegen school. Een leerling in het kunst- of beroepsonderwijs heeft meer kosten aan materiaal dan een leerling in een aso-richting.

Minister, hebt u weet van scholen die de schoolfactuur als segregatiemiddel gebruiken om bepaalde leerlingen te weren? Zijn hier al klachten over binnengekomen? Zo ja, wat zult u doen om deze wanpraktijk tegen te gaan? U verwachtte dit najaar de resultaten van de bevraging via de ouderkoepels. Welke conclusies kunt u uit deze resultaten trekken? Wanneer plant u een overleg met de onderwijskoepels over de kostenbeheersing in het secundair onderwijs?

Is er, gezien de veelheid aan studierichtingen en de verschillende kosten die deze richtingen hebben, een meer gedifferentieerde methode van kostenbeheersing nodig? Hoe denkt u deze te ontwikkelen?

In het verleden hebben we vooropgesteld dat scholen in het secundair onderwijs hun kosten zo goed mogelijk moeten beheersen. Is er hier een opvolging geweest om te weten of scholen dit ook effectief gedaan hebben? Hebt u bekeken welk effect dit tot op vandaag heeft gehad?

Hierbij rijst ook de vraag over de werkmiddelen die we toedelen aan scholen, afhankelijk van de kosten verbonden aan de verschillende richtingen. Hebt u er zicht op of deze middelen effectief daarvoor worden aangewend? Zijn deze middelen voldoende?

De kosten lopen vooral op in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, zeker voor een aantal specifieke richtingen waar er ook grote knelpunten zijn. De hoge kosten van de studies van het secundair onderwijs zijn vaak gekoppeld aan buitenlandse reizen. Het maken van een buitenlandse reis is enorm verrijkend, zeker voor kinderen die van thuis uit die kans niet hebben. Hoe gaat u voorkomen dat, als er een maximumfactuur wordt toegepast, deze reizen worden geschrapt of verplaatst naar vakantieperiodes en dat ze vrijblijvend worden, zodat een bepaalde groep niet meer in aanmerking kan komen om deze reizen te maken?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik sluit mij volledig aan bij de vraag van mevrouw Helsen. De artikels in Klasse naar aanleiding van die hele affaire rond de lege brooddozen hebben mijn aandacht getrokken. Op de cover van Klasse stond: ‘Wordt de school het nieuwe OCMW?’. In een van die artikels vraagt een directeur zich inderdaad af of schoolreizen geen verdoken selectiemechanisme inhouden. Dat element speelt al van vroeger mee, van voor de maximumfactuur in het basisonderwijs. Toen al maakten veel scholen de bedenking dat navenant de kosten die de scholen aan de ouders vragen er een soort van selectie is onder de leerlingen die zich aanbieden aan die scholen. Dat was een van de redenen waarom de gelijke onderwijskansen (GOK) op gang zijn gekomen. Het was de bedoeling om dat uit te sluiten.

In het secundair onderwijs is er geen maximumfactuur. Ik ben er ook nooit voorstander van geweest om daarvoor te pleiten. Anderzijds houdt het natuurlijk wel een gevaar in, zolang de scholen niet voldoende op een positieve manier met hun autonomie omgaan. Hier komt opnieuw het element autonomie aan de orde. Ik heb er altijd voor gepleit dat dergelijke zaken worden besproken in de school zelf. Er moet een vorm van participatie zijn om af te spreken wat wel en wat niet kan. Men moet samen met de ouders en de oudere leerlingen bekijken hoe iedereen kan deelnemen aan allerlei activiteiten, uitstappen en dergelijke. Bepaalde scholen hebben dat altijd afgehouden. Zij willen vooral niet dat men zich daarmee moet. Dat is een kwestie van autonomie. Oké, maar dan moet die autonomie wel op een goede manier worden gebruikt. Vandaar dat de vraag van mevrouw Helsen mijn aandacht heeft weggedragen. Minister, ik ben dan ook erg benieuwd naar uw antwoord.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Ik denk dat iedereen in deze commissie de zorg deelt die mevrouw Helsen in haar vraag heeft verwoord. De wijze waarop je dit moet aanpakken, is voor discussie vatbaar. Ook voor mij staat het begrip kostenbeheersing centraal. Maar, minister, moeten wij met betrekking tot de kostenbeheersing vertrouwen hebben in de verantwoordelijkheid van schoolbesturen en directies? Of moeten we daar als overheid dirigerend optreden? Ik geloof nogal sterk in de verantwoordelijkheid van schoolbesturen en directies, maar het is evident dat dit in dialoog moet gebeuren met de oudercomités.

Minister, er is, met betrekking tot het basisonderwijs, nog een element dat we niet uit het oog mogen verliezen. Als werkingsmiddelen niet worden geïndexeerd, neemt de druk op de maximumfactuur hoe dan ook toe. Tussen die twee bestaat ongetwijfeld een relatie.

Voor mij is het duidelijk dat buitenlandse reizen een kans kunnen zijn en mogelijkheden kunnen creëren voor vele jonge mensen die binnen de school aanwezig zijn. Maar dan moeten we er wel voor zorgen dat iedereen mee kan gaan op reis. Daarom denk ik dat de betrokkenheid van de oudercomités bij het overleg over de wijze waarop dit wordt georganiseerd, voor sommige groepen van leerlingen essentieel is. Dan denk ik aan de kostprijs en de eventuele tegemoetkoming, wat toch in vele scholen gebeurt.

De vraagstelling is meer dan terecht. Wat betreft de wijze van aanpak hecht ik veel belang aan de subsidiariteit en aan het sterke geloof in de creativiteit van oudercomités, in overleg met de schoolbesturen.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, we weten dat er een aantal ouders zijn voor wie het niet makkelijk is om de schoolfacturen te kunnen betalen. Heel wat scholen proberen de ouders daarin bij te staan en bieden hun alternatieve oplossingen aan. Helaas zijn er ook een aantal scholen die niet gepast reageren. Het gebruik van de schoolfactuur als segregatiemiddel kan uiteraard niet. De kosten die worden doorgerekend aan de leerlingen moeten steeds verantwoord, aantoonbaar en effectief zijn. Deze principes zetten al een stevige rem op eventuele buitensporige kosten. Scholen moeten zich daaraan houden.

De ouderkoepels leggen momenteel de laatste hand aan het rapport van hun bevraging. Het gaat niet om een wetenschappelijk onderzoek sensu stricto. Afhankelijk van de resultaten van deze bevraging zal ik onderzoeken welke beleidsstappen aangewezen zijn. Wij zullen ons daarbij laten inspireren door wat in Antwerpen reeds is gebeurd: experimenten met de maximumfactuur in de eerste graad van het provinciaal onderwijs. Begin september zei ik ook al dat de hervorming van het secundair onderwijs mogelijkheden creëert. In alle scholen wordt de eerste graad breder, homogener, breder omschrijfbaar en tot op zekere hoogte anders ingevuld. Zo wordt het gemakkelijker om een maximumfactuur in de eerste twee jaar van het secundair onderwijs in te voeren, want dan zullen de kosten overal ongeveer gelijk zijn.

Voor de tweede en derde graad zal er nog een verschil blijven bestaan. Iedere studierichting heeft uiteraard haar eigen vereisten op het vlak van les- en werkmateriaal waardoor de ene studierichting al wat duurder uitvalt dan de andere. Maar door de drastische vermindering van het aantal studierichtingen, van driehonderd naar wellicht een honderdtal, zal ook daar een homogenisering worden doorgevoerd. Of dat tot de invoering van een maximumfactuur zal leiden, is nog maar de vraag. In het kader van de uitvoering van het masterplan zal dat moeten. Uiterlijk in 2016 zal de nieuwe indeling duidelijk zijn, en op dat moment kan de volgende regering dan een beslissing nemen. Wat mij betreft, kan dat perfect.

De verschillende onderwijskoepels hebben zich in 2009, bij het begin van de actie rond kostenbeheersing in het secundair onderwijs, geëngageerd om hun scholen te sensibiliseren op het vlak van een structureel kostenbeleid. In 2010 werden samen met de Koning Boudewijnstichting vijf provinciale denk- en doedagen georganiseerd om informatie over het thema kostenbeheersing uit te wisselen. Wij moesten dat niet doen, maar deden het toch. Om de opgedane info en kennis te verspreiden, werd in 2011 de website www.ond.vlaanderen.be/schoolkosten/so uitgebouwd. Een laatste actie werd genomen in het kader van de sensibilisatiecampagne: de studiedag op 1 april 2011 over de problematiek van de betalende schoolboeken.

Het is echter nooit de bedoeling geweest dat de overheid de effecten van deze acties actief zou monitoren. Dat zou impliceren dat wij de scholen bevragen, en dat zou dan weer planlasten veroorzaken. Ik zal de volgende maanden telkens opnieuw elke contradictie in de verwachtingen in de verf zetten, en dat later ook nog eens in een samenvattend document opnemen. Dat kan leuke literatuur worden. *(Gelach)*

Wij sensibiliseren, maar monitoren dat niet. Op dat vlak hebben wij vertrouwen in de scholen en de inrichtende machten.

Scholen zijn vrij in het aanwenden van hun werkingsmiddelen. Sinds het schooljaar 2008-2009 is het nieuwe financieringsmechanisme voor de werkingsmiddelen van het leerplichtonderwijs van kracht. Hiervoor werd in extra middelen voorzien. Dit financieringsmechanisme wordt momenteel geëvalueerd. In het kader van die evaluatie zal ook worden nagegaan hoe de werkingsmiddelen concreet worden besteed. De resultaten van deze evaluatie worden eind 2014 verwacht, zodat daar in de volgende legislatuur conclusies uit kunnen worden getrokken.

Meerdaagse buitenlandse reizen vormen inderdaad een groot deel van de kosten in de derde graad van het secundair onderwijs. Alhoewel scholen vrij zijn in de aanpak en de organisatie van dergelijke reizen, kan het niet de bedoeling zijn om deze reizen te gaan schrappen of vrijblijvend te maken in het kader van het terugschroeven van de kosten. Wel kan het beleid ter zake kritisch worden geanalyseerd: moet men zo ver en zo duur reizen? Sommige scholen gaan daar creatief mee om. Er zijn scholen die acties op het getouw zetten om reiskosten te drukken. Dat is niet slecht. In het kader van de samenlevings- en gemeenschapsvorming is het op zich niet slecht dat leerlingen in schoolverband acties ondernemen om hun buitenlandse reis te bekostigen. Wij mogen er niet te gemakkelijk van uitgaan dat de overheid alles moet betalen. Die acties zijn positief in het kader van het 'kweken' of aanleren van burgerschap en solidariteit, als het doel erin bestaat alle leerlingen te kunnen laten deelnemen aan de reis. Op zich is dat geen probleem, als dat in een juist kader en niet-stigmatiserend gebeurt.

Mijn antwoord op die terechte vraag die in deze tijden helaas meer en meer wordt gesteld, is dus genuanceerd.

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik dank u voor het genuanceerde, voorzichtige antwoord. U stelt dat scholen op een verschillende manier daarmee omgaan. Spijtig genoeg moeten wij vaststellen dat sommige scholen dit probleem ‘gebruiken’ om leerlingen uit te sluiten. Wij kunnen dat niet aanvaarden. Ik deel uw mening dat wij voorzichtig moeten zijn. U bent een voorstander van de maximumfactuur in de eerste graad, maar ik begrijp ook dat dit niet voor vandaag is. Ik denk dat dit wijs is. Als uit de bevraging van de ouderkoepels blijkt dat wij op korte termijn een en ander kunnen ondernemen om het probleem aan te pakken, dan moeten wij dat zeker doen. Autonomie is goed, maar wij moeten goed in het oog houden hoe het onderwijsveld met die autonomie omgaat. Vertrouwen schenken, is goed, maar wij zijn het de gemeenschap verplicht daarop toe te zien.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Mevrouw Helsen sprak zeer wijze woorden, en ik zal die ook goed onthouden. Scholen kunnen heel veel zelf ondernemen. Ik vraag mij wel af, minister, wat er kan gebeuren wanneer zij niets ondernemen. Sancties zijn er niet. Men is autonoom. Gelukkig gaat het maar om een kleine minderheid. Maar de uitspraken van enkele directeurs in Klasse spreken boekdelen. Men zegt vlakaf dat de zaak wordt gebruikt als selectiemechanisme. Dat bezorgt mij.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Hier zijn veel wijze woorden gesproken. Ik kan me vinden in het antwoord van de minister.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil nog iets zeggen. Ik weet niet of het wijze woorden zullen zijn.

Ik ben altijd tegenstander geweest van de maximumfactuur, ook in het basisonderwijs. Er zijn betere en minder betuttelende technieken om het probleem op te lossen. Ik ben er dan ook geen voorstander van om het systeem in te voeren in het secundair onderwijs. Daar is de problematiek nog veel complexer en zou het nog veel perversere effecten kennen. Mevrouw Helsen heeft de reizen al vermeld. Het secundair onderwijs is ook veel minder homogeen. We moeten echt oppassen met van die gestandaardiseerde regulerende aanpak.

Niets belet, en ik wil mijn standpunt wat nuanceren, dat de scholen bottom-up een regeling van maximumfactuur instellen zoals het provinciale onderwijs in Antwerpen blijkbaar doet. We zitten hoe dan ook met een polycentrisch onderwijslandschap met een heel grote autonomie voor de koepels en de scholen. Als bepaalde directies of scholengroepen met een maximumfactuur komen – bottom-up –, dan moet dat kunnen.

Hier is misschien een andere taak weggelegd voor de overheid. In het privaat recht kennen we het suppletief recht. Dat zijn modellen die de overheid ontwikkelt en die de private of sociale sector mag adopteren. Dat zijn conventies. Het kan gaan om een consistente regeling inzake kostenbeheersing. Het staat elke instelling vrij om daar in te stappen. Misschien moeten we dit soort technieken meer gaan gebruiken, ze zijn niet betuttelend maar faciliterend.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de regeling bij zwangerschap van leerkrachten
- 157 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, er bestaat een regeling voor zwangere leerkrachten. Een zwangere leerkracht is bedreigd door een beroepsziekte als zij blootgesteld wordt aan een risico dat voorkomt op de Belgische lijst van de erkende beroepsziekten. Het gaat voornamelijk over infectieziekten, blootstelling aan een aantal chemische stoffen en aan fysieke agentia.

De grootste groep in het onderwijs die met een risico op beroepsziekte kampt bij zwangerschap of borstvoeding, zijn de personeelsleden in het kleuteronderwijs, omdat zij intensief in contact komen met kinderen jonger dan 6 jaar. Deze kinderen lopen een groot risico om infectieziekten te dragen, zelfs als ze zelf symptoomvrij zijn. Kleuterleidsters worden verwacht de kinderen te verschonen en komen in nauw fysiek contact met de kleuters. Ook leerkrachten in het buitengewoon onderwijs zijn een risicogroep.

In de omzendbrief van 24 september 2002 lezen we dat als de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer aan de werkgever meedeelt dat het zwangere personeelslid of het personeelslid dat borstvoeding geeft uit het risico verwijderd moet worden, de werkgever volgende maatregelen moet nemen. Eerst moet de werkgever de arbeidsomstandigheden aanpassen. Als dat niet mogelijk blijkt, moet het personeelslid een aan haar toestand aangepast werk krijgen, bijvoorbeeld door haar over te plaatsen of een andere functie te geven, en als dat ook niet mogelijk is, moet hij de werkneemster vrijstellen van arbeid. Ook in die vrijstelling van arbeid, krijgen de personeelsleden hun salaris uitbetaald.

In de praktijk merken we dat zwangere leerkrachten zelden een ander takenpakket krijgen, ze worden meteen vrijgesteld van arbeid en vervangen door een interim-leerkracht. Echter, door hen andere taken te geven, bijvoorbeeld administratieve ondersteuning, zouden ze de school wat kunnen ontlasten. We krijgen zo vaak te horen van directies dat ze heel weinig administratief ondersteund worden, terwijl dat in het secundair onderwijs veel beter geregeld is, maar intussen worden zwangere leerkrachten daarvoor weinig ingeschakeld.

Minister, hoe staat u tegenover deze situatie? Gaat u iets ondernemen? Deze mensen kunnen een bijdrage leveren om knelpunten aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Martens: Mevrouw Helsen, ik ben echt benieuwd vanuit welke hoek deze vraag u bereikt heeft. Als ik het goed begrijp, hebt u er gewoon een probleem mee dat zwangere vrouwen meteen worden vrijgesteld van arbeid. Wat gaat u doen met het verschil in aantal werkuren tussen leerkrachten en administratieve medewerkers?

Bent u van plan om in andere sectoren met een gelijkaardige regeling ook de mensen te verplichten om een andere job uit te oefenen?

Gaat het om de zoveelste maatregel die niet bekend is, noch bij de directie noch bij de leerkrachten? Vraagt u naar een bekendmakingscampagne?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Uiteraard ken ik de problematiek van zwangere leerkrachten, vooral kleuteronderwijzeressen, die verwijderd worden uit hun ambt – wat een uitdrukking! – wegens moederschapsbescherming of bedreiging wegens beroepsziekte.

Het thema is momenteel onderwerp van gesprek binnen de werkgroep ‘geïntegreerd welzijnsbeleid’. Daar wordt nagegaan welke maatregelen genomen kunnen worden ten aanzien van zwangere personeelsleden die een risico lopen gedurende hun zwangerschap of gedurende de periode van borstvoeding. Ze moeten nog tijdens deze legislatuur tot een uitgewerkt voorstel komen. Ik hoop dat dit lukt. Als dat lukt, zullen wij er alles aan doen om dat mogelijk te maken. We kunnen de decretale aanpassingen in OD XXIV nog inschrijven. Dat is mogelijk, het hangt af van de resultaten van de werkgroep.

Er zijn veel stakeholders in de onderwijswereld, dat moet ik u niet vertellen, die niet allemaal hetzelfde denken. Vaak is er wat tijd nodig om de geesten te laten rijpen en in dezelfde richting te sturen. Met zoveel actoren is het niet evident om zaken op te leggen. Dat kan trouwens vaak alleen maar via een decreet. Daar moet dan ook weer over worden onderhandeld. Het onderwerp staat op de agenda.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, dat is verrassend positief nieuws. De mogelijkheden om deze mensen op een andere manier in te zetten, bestaan. Dat een vrouw zwanger is, betekent niet dat ze binnen het onderwijs geen enkele rol meer kan vervullen. We moeten eens nagaan hoe we dit in de toekomst anders kunnen benaderen. Ik hoop dat we dit in Onderwijsdecreet XXIV zullen kunnen regelen.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Als ik de vraag om uitleg van mevrouw Helsen lees, merk ik dat die mogelijkheid eigenlijk al bestaat. *(Opmerkingen van mevrouw Kathleen Helsen)*

Die mogelijkheid wordt niet gebruikt. Ik snap niet wat er decretaal moet worden geregeld. Als die mogelijkheid al bestaat, is het probleem misschien vooral dat de directies en de leerkrachten ze niet kennen.

Minister Pascal Smet: Wat mevrouw Helsen bedoelt, is dat die vrouwen langer binnen de school actief zouden moeten blijven. Nu worden ze meteen vrijgesteld. De vraag is of ze dan misschien andere taken kunnen krijgen.

Mevrouw Katleen Martens: Ik heb daarnet al gevraagd wie daar eigenlijk een probleem mee heeft. Uit welke hoek komt dit? Blijkbaar is het al mogelijk andere werkomstandigheden aan te bieden. Het moet niet, maar het kan. Blijkbaar wordt hier geen gebruik van gemaakt.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Martens, ik veronderstel dat u het ermee eens bent dat de scholen voortdurend mensen te kort hebben. Het lijkt me evident dat zwangere vrouwen, die nu volledig worden betaald om thuis te zitten, perfect in een school een andere taak kunnen krijgen. Zolang dat uiteraard geen probleem in verband met de zwangerschap met zich meebrengt, kunnen we ze het best eerst een andere taak geven.

Het is de bedoeling op dat punt een beleid te voeren en eventueel een decretale aanpassing door te voeren. Ik heb me niet over de inhoud uitgesproken. De werkgroep, waar alle betrokken partijen deel van uitmaken, moet eerst zijn werk doen. Ik wil dit nu nog niet inhoudelijk benaderen. We zullen zien wat het resultaat van de werkgroep is.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Zou het probleem niet kunnen zijn dat een aantal scholen deze medewerkers niet kunnen vervangen? Ze hebben in feite nog steeds dezelfde betrekking. *(Opmerkingen van mevrouw Kathleen Helsen)*

Minister Pascal Smet: Het is mogelijk deze mensen door een interimkracht te vervangen.

De heer Jos De Meyer: Ik heb net het bericht gekregen dat er toch problemen met de vervangingen zouden zijn en dat scholen hiertoe niet zouden kunnen overgaan. Ik moet toegeven dat ik de materie vanuit technisch-juridisch oogpunt onvoldoende ken. Ik heb dat bericht zonet gekregen. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het synchroon internetonderwijs in het Vlaamse onderwijssysteem - 136 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, in Vlaanderen kunnen elk jaar meer dan 2000 kinderen wegens ziekte gedurende een lange periode niet naar school gaan. Het gaat veelal om kinderen met verschillende vormen van kanker, kinderen met een chronische ziekte zoals reuma, kinderen die revalideren na een zwaar ongeval of operatie en kinderen met zware infectieziekten.

Er bestaan al initiatieven als het Tijdelijk Onderwijs Aan Huis (TOAH) en de door de Vlaamse overheid gefinancierde ziekenhuisscholen. Deze initiatieven volstaan helaas niet om de problematiek aan te pakken. Kinderen die niet in een ziekenhuisschool terecht kunnen of waarvoor geen TOAH-leerkracht beschikbaar is, lopen al snel een leerachterstand op en verliezen het contact met de school en met de klasgenootjes. We mogen dit effect niet onderschatten. Hierdoor neemt immers de leermotivatie af en hebben kinderen na de herstelperiode moeite om weer aansluiting te vinden bij wat in de school en in de klas gebeurt.

Naar aanleiding van deze problematiek is negen jaar geleden Bednet ontstaan. Deze vzw heeft, met steun van verschillende partners, een innovatief systeem ontwikkeld dat zieke kinderen via het internet met hun eigen klas verbindt. Dit systeem heet het synchroon internetonderwijs (SIO).

Op deze manier kunnen de zieke kinderen les blijven volgen en in contact met hun klas blijven. Het systeem zorgt ervoor dat de zieke leerling live en synchroon met de klasgenoten lessen kan blijven volgen. De leerling ziet zijn leerkracht en zijn klasgenoten in de klas op het scherm van een laptop. Hij kan alles volgen wat in de klas gebeurt. Hij kan vragen stellen en met iedereen communiceren. Hij kan de klascamera naar een bepaalde locatie in de klas draaien en op het bord inzoomen. De zieke leerling kan ook foto's van het bord nemen en met een signaal de aandacht van de leraar vragen. Het systeem laat toe met lesmateriaal, taken, toetsen, berichten en audiovisueel materiaal te werken. Door middel van een dubbele print- en scancombinatie kan de zieke leerling toetsen en examens afleggen op hetzelfde ogenblik als zijn medeleerlingen. De leerkracht kan lesmateriaal, de agenda en opdrachten opslaan. Hierdoor kan de leerling alles ook na de schooluren vinden.

Al het benodigde technische materiaal wordt door Bednet thuis en in de klas gratis ter beschikking gesteld en geïnstalleerd. Alles verloopt steeds in nauwe samenwerking met de school, de ouders en het kind zelf.

Sinds 2006 hebben reeds 600 kinderen van een ondersteuning door Bednet genoten. De laatste drie jaar is 85 procent van die zieke kinderen na dit aanbod naar het volgend leerjaar kunnen overgaan. Daarnaast heeft 4 procent het leerjaar over twee jaren gespreid en is 11 procent van de zieke kinderen blijven zitten.

Bednet beperkt zich niet tot het vermijden van overzitten en van alle maatschappelijke en persoonlijke implicaties die hieraan zijn verbonden. Bednet slaagt er ook in de zieke leerling het sociaal contact met zijn klasgenoten, leerkrachten en leeromgeving te laten behouden. Volgens mij mogen we concluderen dat Bednet zeer positieve resultaten weet neer te zetten. Het betreft hier een heel waardevol initiatief.

Artikel 28 van het door Vlaanderen geratificeerde Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bepaalt dat elk kind recht op onderwijs heeft. Gezien de in Vlaanderen geldende leerplicht is het de maatschappelijke plicht van de Vlaamse Gemeenschap ervoor te zorgen dat ook zieke kinderen van aangepast onderwijs kunnen genieten.

Het vergt momenteel veel inspanningen om voldoende middelen te vergaren. In deze economisch moeilijke situatie is het bijzonder moeilijk alle kinderen van de nodige apparatuur te voorzien om dankzij Bednet het onderwijs in hun klas te laten volgen. Het is echter nodig dat langdurig zieke kinderen hun leer- en ontwikkelingsproces kunnen voortzetten.

Minister, op welke wijze wilt u het SIO als een recht van alle kinderen in de toekomst garanderen?

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, ik zou me bij de vraag om uitleg van mevrouw Helsen willen aansluiten. Bednet heeft de voorbije 7 jaar steeds meer kinderen kunnen helpen. Tijdens het eerste proefproject ging het om 6 kinderen. Het voorbije schooljaar ging het al om 204 kinderen. Dat Bednet die weg heeft kunnen afleggen, is mee aan de minister en aan voormalig minister Vandenbroucke te danken. Zij hebben de voorbije jaren in heel wat ondersteuning voorzien.

Het is misschien niet onbelangrijk ook even te vermelden dat de Europese Commissie Bednet als een voorbeeldproject in Europa heeft vermeld. We mogen hier als Vlaamse overheid dan ook trots op zijn.

De organisatie wil de volgende jaren tot een aanbod aan 500 tot 600 schoolkinderen per jaar groeien. Op termijn wil de vzw ervoor zorgen dat alle langdurig zieke kinderen die nood aan SIO hebben ook daadwerkelijk samen met hun klasgenoten les kunnen volgen.

Bednet staat zelf in voor ongeveer 50 procent van de middelen. De vzw merkt dat het elk jaar zwaarder wordt de nodige middelen uit liefdadigheid te halen. De voorzitter van de vzw heeft laten verstaan dat de organisatie op deze wijze niet verder kan groeien. Dit betekent dat kinderen in de kou zullen blijven staan. Dat moeten we echter vermijden. Elk kind heeft recht op onderwijs. Het is voor kinderen belangrijk met leeftijdsgenoten in contact te staan.

Het is dan ook belangrijk dat Bednet een structurele verankering in het Vlaams onderwijs krijgt. Dit heeft betrekking op het recht van chronisch en langdurig zieke kinderen om SIO te volgen, op de algemene principes ter financiering van deze ondersteuning en op de rechten en plichten van de betrokken actoren.

Minister, hoe staat u daartegenover? Welke mogelijkheden ziet u? Is er een mogelijkheid om dit decretaal te verankeren?

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Voorzitter, ik sluit mij ook zeer graag aan bij de vraag van mevrouw Helsen. Wij zijn er ook van overtuigd dat chronisch of langdurig zieke kinderen recht hebben op een degelijk onderwijs. Niet alleen het pedagogisch aspect is belangrijk. Die kinderen voor een deel uit hun sociaal isolement halen, is even fundamenteel. Het succes en de grote vraag waarmee Bednet wordt overspoeld, heeft ervoor gezorgd dat het moeilijk wordt om aan al die projecten te beantwoorden.

Minister, het toeval wil dat de regionale verantwoordelijke van Bednet, een oud-leerling van mij, een afspraak heeft gevraagd morgen om een aantal zaken toe te lichten maar natuurlijk ook om steun te vragen. Het engagement van zoveel mensen is zo bijzonder groot dat ik morgen graag een boodschap zou kunnen overbrengen. Minister, ik ben dus benieuwd naar uw antwoord. Ik ondersteun dus de vraag: hoe kunnen we in de toekomst het synchroon internetonderwijs beter ondersteunen en de reikwijdte ervan uitbreiden?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, moeten er voor scholen die gebruikmaken van Bednet afspraken worden gemaakt om, voor de leerlingen en de leerkrachten, in orde te zijn met de

privacywetgeving? Ik heb daarover ook een schriftelijke vraag gesteld. Het antwoord daarop heb ik nog niet ontvangen. Aangezien het hier aan bod komt, wou ik dit toch even inbrengen.

Voorzitter, in verband met de vraagstelling van daarnet heb ik begrepen dat er effectief vervangingen mogelijk zijn, maar dat er in een aantal situaties even problemen zijn geweest met de informatica en met de communicatie daarover tussen scholen en het ministerie.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Laat mij eerst mijn erkenning en appreciatie uitspreken voor het baanbrekend werk dat Bednet als initiatiefnemer en projectleider op het vlak van ICT-implementatie in het onderwijs verricht. Uiteraard is het SIO als ondersteuning bij de begeleiding van zieke leerlingen en van leerlingen in het algemeen een waardevol hulpmiddel. Het bevorderen van het sociaal contact, om te voorkomen dat het kind geïsoleerd raakt, en het ondersteunen van het leerproces om leerachterstand tegen te gaan zijn doelstellingen die ik alleen maar kan onderschrijven. Bednet wordt door het beleidsdomein Onderwijs al lang – zij het projectmatig – ondersteund met werkingsmiddelen en met een jaarlijkse detachering van een fulltime equivalent. Momenteel rijst de vraag naar het structureel maken van het systeem en de vraag naar de manier waarop dit kan gebeuren zodat het recht op SIO voor kinderen gegarandeerd wordt.

We hebben vanuit het beleidsdomein Onderwijs al heel wat gedaan ten aanzien van de doelgroep van langdurig en chronisch zieke kinderen. Het Bednetsysteem werkt hierbij complementair. Eerst en vooral onderwijzen en financieren we het ziekenhuisonderwijs voor het basis- en secundair onderwijs. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid voor langdurig zieke en chronisch zieke kinderen en leerlingen in het gewoon en buitengewoon onderwijs om gebruik te maken van Tijdelijk Onderwijs Aan Huis. De regelgeving voorziet in wekelijks vier aan huis georganiseerde lestijden door de thuisschool van de zieke leerling. Kinderen en jongeren die door hun handicap niet in staat zijn om onderwijs te volgen in de setting van het buitengewoon onderwijs hebben onder bepaalde voorwaarden ook recht op vier lestijden Permanent Onderwijs Aan Huis. De dienstverlening van Bednet sluit nauw aan bij de maatregelen waarin is voorzien voor de doelgroep van zieke kinderen en leerlingen.

Het recht op SIO gaat verder en doet dan ook de vraag rijzen over de manier waarop het SIO breder inzetbaar kan worden gemaakt. Dat heeft een prijskaartje! Zo'n verankering kost geld, en u kent de budgettaire toestand op dit ogenblik. Ik ben, voor alle duidelijkheid, ook vragende partij om dat te doen. Bednet is ook volop op zoek naar een manier om in heel Vlaanderen in een aanbod te kunnen voorzien.

U mag niet vergeten dat ik in 2012 een extra subsidie van 135.000 euro heb gegeven om de innovatiemogelijkheden met betrekking tot het afstandsonderwijs voor zieke kinderen verder in kaart te brengen. Ik heb ook beslist dat de fulltime detachering ten voordele van Bednet voor de komende twee jaren vastligt. Zij hebben dus ook die garantie. Maar ik ben het ermee eens dat er een structurele oplossing moet komen. U hebt echter begrepen dat de enige hinderpaal op dit moment van budgettaire aard is.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, wat wij tot nu toe hebben gedaan voor zieke kinderen, is van groot belang. Het is onze plicht om ook in de toekomst onze verantwoordelijkheid op te nemen voor deze kinderen, zodat het recht op onderwijs ook voor hen gegarandeerd wordt.

U zegt dat het op dit moment een kwestie is om de financiële middelen te vinden. Ik begrijp dat. We zitten op financieel vlak niet in de meest comfortabele situatie. Toch moeten wij de inspanningen leveren om te bekijken hoe wij dit initiatief structureel kunnen verankeren en daar middelen aan kunnen koppelen. We moeten ook bekijken vanaf welke periode dit kan worden gerealiseerd, zodat zieke kinderen het onderwijsaanbod krijgen waarop zij recht hebben.

Minister, ik wil u vragen om inspanningen te leveren om te bekijken hoe dit in de toekomst structureel kan worden veranderd, en om op zoek te gaan naar de manier waarop hiervoor middelen kunnen worden vrijgemaakt. Wij hebben in het verleden de extra inspanningen die u hebt geleverd nooit ter discussie gesteld. Wij hebben dat mee ondersteund. Wij zullen ook nu bereid zijn om mee op zoek te gaan naar de manier waarop we dit in de toekomst kunnen realiseren.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Er zijn al drie meerderheidspartijen die deze vraag ondersteunen. Minister, u kunt dan misschien toch eens onderzoeken of we ergens een financieel potje dat nog niet werd gebruikt zouden kunnen gebruiken. Ik denk zelfs dat er vanuit de oppositie steun is voor dit project.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik zal morgen sowieso uw antwoord herhalen. Maar ik wil het toch nog even aanvullen. Een organisatie als Bednet zit ondertussen niet stil en zoekt zelf naar financiële mogelijkheden. Vandaar dat morgen iedereen van ons uitgenodigd is om tekst en uitleg te krijgen van de organisatie, en om zo naar bijkomende sponsoring te zoeken. We kunnen dat op dit moment alleen maar ondersteunen. We moeten op dit moment echter rekening houden met de financiële beperkingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de herziening van het decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen

- 2138 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van het Financieringsdecreet en evenwicht in het hoger onderwijs

- 2144 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs

- 2152 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de petitieactie van de Actiegroep Hoger Onderwijs over de werkdruk bij de onderzoekers en de financiering van het hoger onderwijs

- 2173 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, afgelopen schooljaar geraakten verschillende gevallen van wetenschappelijke fraude bekend. Een onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) werd zelfs ontslagen omdat hij geknoeid bleek te hebben met onderzoeksresultaten van een onderzoek naar een geneesmiddel tegen epilepsie en multiple sclerose (MS). In december 2012 liet Eos een anonieme enquête uitvoeren naar fraude en publicatiedruk bij wetenschappers aan alle geneeskundefaculteiten. Uit de resultaten van deze enquête blijkt dat 8 procent van de medische onderzoekers in Vlaanderen toegeeft data te verzinnen of te

‘masseren’ om een hypothese te doen kloppen. 1 procent geeft toe in de voorbije drie jaar één of meer keer data te hebben verzonden. 7 procent bekent in diezelfde drie jaar data of resultaten selectief te hebben verwijderd om een hypothese te doen kloppen. Hiermee doen de Vlamingen het slechter dan de wetenschappers in het buitenland. Een metastudie uit 2009, die werd uitgevoerd door Daniele Fanelli van de Public Library of Science one (PLOS ONE), toonde aan dat 1,97 procent van de bevroegde wetenschappers data ‘bewerkt’ had. Dit is net geen 2 procent, en steekt sterk af tegen het Vlaamse 8 procent.

Een ander probleem is het niet melden van dergelijke praktijken. Uit de enquête van Eos blijkt dat 47 procent, dus bijna de helft van de bevroegde wetenschappers, fraude om zich heen heeft zien gebeuren. Het buitenlandse gemiddelde is 14 procent. Wetenschappers lijken niet geneigd collega’s snel aan te geven wanneer zij merken dat zij niet correct omgaan met onderzoeksresultaten.

De bevroegde onderzoekers wijzen op de grote publicatiedruk als grootste oorzaak van deze wanpraktijken. Voor aanvragen van fondsen en bij benoemingen aan de universiteit wordt er voornamelijk gekeken naar de gepubliceerde artikels van de kandidaten. De druk ligt erg hoog om regelmatig in hoog aangeschreven tijdschriften te publiceren. Vorige week is het probleem hier in de commissie nog eens uiteengezet.

Het hoger onderwijs verzet zich tegen de publicatiedruk en de manier waarop het wordt gefinancierd. Men klaagt ook aan dat academici op deze manier ontmoedigd worden om tijd te besteden aan onderwijs en maatschappelijke dienstverlening – toch twee belangrijke opdrachten voor de instellingen. Niet enkel de ‘Actiegroep Hoger Onderwijs’ werd opgericht, ook enkele professoren schreven een open brief in De Standaard van 21 augustus 2013 om het probleem aan te kaarten.

Het wordt dan ook tijd om het debat aan te gaan: hoe kunnen wij een klimaat scheppen waarin de publicatiedruk niet zo hoog ligt? Wij moeten ervoor zorgen dat maatschappelijk engagement en onderwijs ook doorwegen in het beslissingsproces om een onderzoeker al dan niet een beurs toe te kennen of te benoemen.

Minister, hebt u al een gesprek gehad met de verantwoordelijken van het hoger onderwijs over deze problematiek? Zo ja, wat waren de voornaamste conclusies? En zo nee, overweegt u te overleggen? Binnen welke termijn wilt u het Financieringsdecreet herzien, en op welke manier wilt u het decreet aanpassen?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega’s, ik zal niet in herhaling vallen. Ik had niet begrepen dat wegens de hoorzitting de vragen hier niet meer aan bod konden komen. Ik heb daarom mijn vraag schriftelijk gesteld, en daarop ook een antwoord gekregen. Uit dat antwoord heb ik begrepen dat de evaluatie van het Financieringsdecreet volop bezig is. Het dossier is in handen van de Stuurgroep Hoger Onderwijs. Voor de praktische uitwerking is er een gemengde technische werkgroep. Er is ook een begeleidingscommissie en er zijn klankbordgroepen. Het eindrapport zal begin juni klaar zijn. Er komen clusters aan bod en het is wenselijk om ook de maatschappelijke dienstverlening in het financieringssysteem op te nemen. U bent ook van plan om in het buitenland te gaan kijken hoe men het daar aanpakt. Ik kijk met veel belangstelling uit naar het aangekondigde eindrapport.

De voorzitter: Zo kregen wij én de vraag én het antwoord te horen.

Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, collega’s, ik kan niet goed meer volgen. Als volksvertegenwoordigers al antwoorden geven vooraleer de minister zelf heeft geantwoord, dan loopt er toch iets mis.

Hoe dan ook zijn nogal wat commissieleden gealarmeerd door de oprichting van de Actiegroep Hoger Onderwijs. De actiegroep heeft problemen met de financieringswijze van

ons hoger onderwijs. Ik moet niet opnieuw het probleem schetsen. Het is bijzonder nuttig dat wij de betrokkenen hebben gehoord en uitleg van professor Debackere hebben gekregen. Hij legde duidelijk uit wat de positieve elementen van het financieringssysteem zijn. Ik wil geen afbreuk doen aan de bekommernissen van de actiegroep, want die zijn erg terecht. Naar mijn mening heeft het probleem niet enkel te maken met manco's van het Financieringsdecreet an sich, maar ook met de functionering van de universiteiten zelf.

Ik wil u daarover enkele vragen voorleggen. Hoe staat u tegenover de vragen en bekommernissen van de actiegroep? Wat is de stand van zaken van de creatie van het nieuwe decreet? Op welke manier zult u alle actoren van het hoger onderwijs betrekken bij de totstandkoming ervan? De actiegroep wil immers dat de evaluatie erg objectief gebeurt. Plant u overleg met de actiegroep, en welke acties zult u in dit verband op korte termijn ondernemen?

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, minister, collega's, vooreerst wil ik hier de agendering van deze vragen toch verdedigen. Als 5000 Vlaamse onderzoekers – en dat zijn toch geen idioten – een petitie ondertekenen met bekommernissen die terecht kunnen zijn, dan denk ik dat wij naar hen moeten luisteren. Wel vind ik ook dat wij alle klokken moeten horen, en daarom hebben wij professor Debackere, die het systeem mee heeft ontworpen, hier aan het woord gelaten. Dat laatste gebeurde in een hoorzitting, en nu is het moment gekomen om vragen aan de beleidsverantwoordelijke te stellen. Dat lijkt mij, rekening houdend met de reglementen, de goede aanpak.

Eind augustus stelde ik mijn vraag, en ondertussen weten wij meer. De onderzoekers klagen in het bijzonder aan dat het publicatiecriterium voor het vrijgeven van de eerste geldstroom voor wetenschappelijk onderzoek en de verdeling ervan onder de universiteiten ook op microvlak – tussen onderzoekers – doorwerkt. Zij stellen dat dit criterium leidt tot een enorme publicatiedruk. Publicaties worden geen middel, maar een doel. Vroeger deed men aan onderzoek, en wanneer dat iets opleverde, publiceerde men. Nu onderzoekt men om te kunnen publiceren. Men gebruikt dan binnenwegen. De wetenschapsfraude kwam in de vraag van mevrouw Helsen al tot uiting. Het gebeurt niet alleen aan de VUB, het zit overal. Dat heeft er zeker verband mee.

Een punt dat ze aanhalen, is de verhouding tussen de doctorandi en het personeel dat hen moet begeleiden. Ik vind dat ze daar een punt hebben, ik spreek uit ervaring. Zo'n begeleiding kost echt wel tijd. Men moet alle ontwerpen nalezen, er zijn besprekingen met de doctorandus enzovoort. Als het aantal doctorandi blijft stijgen – die drang bestaat bij de universiteiten omdat er veel geld aan vasthangt – dan moet het begeleidend personeel ook uitbreiden. Quod non. Het begeleidend personeel is stabiel gebleven en het aantal doctorandi is geëxplodeerd. Dat hebben de onderzoekers duidelijk aangetoond. We hebben in Vlaanderen een zeer snelle stijging gehad, een van de hoogste ter wereld. Professor De Backer zei dat dit klopt maar dat we een inhaalmanoeuvre moesten doen. Als men van het peloton naar de kop rijdt, moet men sneller rijden dan het peloton en sneller dan de kop. Dat is bijna een fysische wet.

Dat creëert bezorgdheid bij ons. De kwaliteit van de doctoraten zal misschien dalen. Men gaat doctoraten toekennen omdat het financieel aantikt, maar ze worden niet goed begeleid.

De onderzoekers waren ook bezorgd om de toekomst van de doctorandi. Wat gaan we doen met al die mensen? Slechts een op dertien gedoctoreerden vindt een job aan de universiteit. *(Opmerkingen van mevrouw Elisabeth Meuleman)*

Dan is het nog erger dan ik dacht. Ik pleit niet voor meer jobs aan de unief. Dat is zeker niet mijn conclusie. Misschien moeten we wel denken aan een beter traject voor de gedoctoreerden zodat ze ook elders aan de slag kunnen. Ik ga niet alle vragen herhalen, ik hoop dat ze in het verslag komen.

Minister, wat denkt u van de diagnose van de onderzoekers? Kloppen de verhoudingen die zij aangeven? Vindt u dat er verandering moet komen in de geldstromen? Professor De Backer sprak over een aanpassing aan het Financieringsdecreet ten gevolge van de integratie van de academiserende opleidingen. Hij bepleit rust in het landschap. Hij vraagt om het systeem nog een tijd te laten draaien. Hij zag dus geen reden voor verandering. Hij is een ernstig man, ik vind dat we zijn mening serieus moeten nemen.

De jonge onderzoekers moet een brede opleiding worden geboden zodat zij betere troeven hebben voor de arbeidsmarkt. Wat vindt u daarvan, minister? Ik vind dat ze ook hier een punt hebben.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel: Minister, ik heb vanuit mijn fractie kanttekeningen bij de vragen van de actiegroep. Zoals de heer Bouckaert zegt, de bekommernissen zullen zeker legitiem zijn, wij twijfelen daar niet aan. We hebben hen vorige week gehoord, samen met andere actoren uit het hoger onderwijs. Ik was daar blij om.

Het aantal doctoraten steeg al fel vóór het Financieringsdecreet. Dat moeten we in ons achterhoofd houden.

Waarom ook een kwantitatieve meting? Wel, omdat Vlaanderen vroeger helemaal niet meetelde in internationale rankings en nu wel. Dat is positief.

Op de hoorzitting was ook meteen duidelijk dat niet iedereen vragende partij was voor een wijziging van het financieringsmodel. We hebben kunnen vaststellen dat nog andere factoren een invloed hebben op de werkdruk van de doctorandi. De werkdruk aan de universiteiten stijgt door het enorm toenemende aantal studenten van de voorbije jaren en door de stijgende planlast die ook zorgt voor hoge overheadkosten voor de universiteiten. Dat mogen we niet uit het oog verliezen als we bezig zijn met de regelgeving.

Nog een ander probleem dat mijn bijzondere aandacht kreeg tijdens de hoorzitting, is de kloof tussen mannen en vrouwen betreffende hun carrière. Bij de kandidaat-doctorandi zijn er meer meisjes, maar bij de gedoctoreerden die uiteindelijk aan de slag gaan, zijn er veel minder vrouwen. Ik was blij te vernemen van mevrouw S'Jegers dat daar onderzoek naar gedaan wordt door een taskforce binnen de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). Ik zou graag weten, minister, of u ook begaan bent met die problematiek. U bent tenslotte ook minister van Gelijke Kansen.

Begeleiding en omkadering van de onderzoekers kan beter. Die staan onder druk omdat het zelfstandig academisch personeel (ZAP) en het administratief en technisch personeel (ATP) niet mee gegroeid zijn met het aantal doctorandi. Dat is een probleem. Er moet iets veranderen aan de financiering. Wij pleiten niet voor een terugkeer naar de gesloten enveloppenfinanciering. Via omwegen zou u een onderzoekskader kunnen creëren bij de universiteiten zelf, niet bij het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO). Daar zijn de universiteiten vragende partij voor.

Een manier om onrechtstreeks aan meer middelen te komen, is een lichte verhoging van het inschrijvingsgeld. We hebben dat vorige week berekend. Het zou een mooie som kunnen opleveren. De universiteiten van de Franse Gemeenschap vragen een 800 euro per student tegenover 600 euro in Vlaanderen. Dat is een kleine verhoging. Ik wil ons niet vergelijken met Engeland of Nederland. Met dat geld zouden de universiteiten iets kunnen doen. Dat is een omweg. Vindt u dat een goede mogelijkheid?

Minister Pascal Smet: Vindt u dat een goede mogelijkheid?

Mevrouw Ann Brusseel: Ja! Mijn fractie pleit daarvoor.

3,5 procent van het budget van de VUB komt uit de inschrijvingsgelden en 86 procent van de overheid. Het zou een klein verschil zijn, wist rector De Knop ons te vertellen, maar een zeer

interessante aanvulling voor bijvoorbeeld infrastructuurwerken. Gezien de hoge kosten voor onze universiteiten zou dat niet oninteressant zijn.

Het spreekt voor zich dat de sociaal zwakkeren die nu een beurs krijgen, verder van steun moeten kunnen genieten en dat de verhoging voor hen geen nadeel mag zijn.

Hoe staat u tegenover het creëren van een onderzoekskader aan de universiteiten zelf?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Voorzitter, ik wil duidelijk stellen dat we de oproep, de vragen en de bezorgdheid van de actiegroep steunen en ter harte nemen. De vraag om een grondige evaluatie en bijsturing van het Financieringsdecreet is volgens ons terecht.

De voorbije jaren heeft ons universitair landschap een goede evolutie gekend. Het onderzoek heeft in onze universiteiten een enorme boost gekregen. Het aantal doctorandi en publicaties is toegenomen. Onze universiteiten staan internationaal op de kaart.

Ik twijfel er niet aan dat een inhaalbeweging nodig was. De voorbije twintig jaar is de evolutie zeer snel gegaan. Misschien is dit zelfs enigszins doorgeslagen. Het aantal studenten is met 50 procent gestegen. Het aantal doctorandi is verdrievoudigd en het aantal postdoctorale onderzoekers is vervijfvoudigd. Daar staat echter geen enkele stijging van het aantal professoren of mandaten in het zelfstandig academisch personeel (ZAP) tegenover.

We kunnen dan ook enkel constateren dat er een probleem is. Op die manier wordt het een stuk moeilijker doctorandi en studenten op een goede wijze te begeleiden, om in goed onderwijs te voorzien en om de nodige dienstverlening aan te bieden. Dat zijn echter ook kerntaken van onze universiteiten.

Volgens mij zitten we met een probleem. Wat het aantal doctorandi en publicaties betreft, moeten we ons afvragen of the sky echt the limit is. We moeten er zeker voldoende hebben. Als we naar het door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) berekend gemiddelde kijken, blijkt dat Vlaanderen eigenlijk zeer goed scoort. Die cijfers worden wel betwist. Er is discussie over het aantal doctorandi in verhouding tot de totale bevolking. Hoewel de cijfers niet eenduidig zijn, blijkt duidelijk dat het op dit moment zeer goed gaat.

Het aantal publicaties is van 9200 tot 13870 per jaar gestegen. De inhaaloperatie is geslaagd. We moeten ons afvragen of the sky the limit is. Aangezien 5000 onderzoekers tegelijkertijd laten weten dat dit alles zijn tol eist, moeten we ons afvragen of dit psychologisch, met betrekking tot onderwijs en begeleiding van studenten, in verhouding tot de prestatiedruk en economisch allemaal nog kan. Veel uitstromende doctoren zijn eigenlijk te gespecialiseerd om op de arbeidsmarkt nog terecht te kunnen. We moeten ons vragen durven te stellen en het systeem tegen het licht durven te houden.

Ik heb geen pasklare oplossingen. De onderzoekers en de actiegroep hebben geprobeerd zich constructief op te stellen. Ze hebben zelf ook denksporen aangereikt. Een van die denksporen heeft betrekking op de financieringsstromen.

De basisfinanciering, de financieringsstroom die tot de aanstelling van professoren en ZAP-mandaten leidt en waarmee ook het onderwijs deels wordt gefinancierd, moet omhoog. We moeten nagaan hoe we dit het best doen. Dit kan het voorwerp van discussie vormen. Het is echter een ernstige vraag.

Dat betekent niet dat we zo maar geld voor onderzoek naar de eerste financieringsstroom moeten verschuiven. Ook geld voor onderzoek is in Vlaanderen broodnodig. Op dat vlak scoren we nog niet goed. Aangezien slechts 15 procent van de mensen die bij het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) een beurs aanvragen daadwerkelijk een beurs krijgen, zitten we op dat vlak met een probleem.

Ik vind dat we een aantal problemen grondig moeten aanpakken. We kunnen dit niet als een internationaal probleem afschilderen en vervolgens in Vlaanderen niets doen. Er is wel degelijk een Vlaams probleem, dat om oplossingen vraagt.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, het betreft hier een zeer ruime discussie. Er worden hier heel wat ideeën geopperd. Volgens mij zullen wij niet bij machte zijn soelaas te brengen of formele antwoorden te formuleren. Ik zou echter graag een paar concrete vragen stellen.

Los van de hoogte van de budgetten hoor ik hier de vraag of the sky the limit is. Dat is inderdaad niet het geval. Ik stel me echter vragen bij de gedifferentieerde aanpak van de bibliometrische appreciatie. Mijn bekommernis is vooral dat het in bepaalde richtingen eenvoudiger is A1-publicaties te verkrijgen. Dit volgt soms een zekere hype. In andere richtingen is het dan weer een stuk moeilijker. Ik doe hiermee geen uitspraak over de maatschappelijke of zelfs wetenschappelijke relevantie. Ik vraag me enkel af in welke mate we een antwoord op dat verschil in appreciatie kunnen geven. We moeten eens zien waarmee al dan niet rekening moet worden gehouden. We kunnen alles niet enkel door de kwantiteit laten bepalen. De kwaliteit moet ook een rol spelen. Ik verwijs in dit verband naar eerdere vragen om uitleg van mijn fractie. Ik zou graag vernemen in welke mate we dit kunnen openbreken of op een andere manier benaderen.

Een andere vraag is in welke mate we naar de maatschappelijke dienstverlening door instellingen moeten kijken. In welke mate kan dit ook in rekening worden gebracht?

Tot slot heb ik nog een vraag over de commissie die voor de evaluatie van het Financieringsdecreet zou worden opgericht. Minister, hebt u al enig zicht op de wijze waarop die commissie zal worden samengesteld?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, ik zal een lang antwoord geven. Alvorens op de verschillende vragen over deze onderwerpen in te gaan, wens ik in het algemeen te benadrukken dat reeds veel eerder is beslist die evaluatie in het academiejaar 2013-2014 uit te voeren.

Dit kon, voor alle duidelijkheid, niet eerder. Ik heb dat gisteren ook al vermeld. Sommige mensen hebben een rare kijk op de zin en het nut van evaluaties. Indien we een beslissing nemen, is het de gewoonte dat die beslissing ook wordt uitgevoerd. We moeten in voldoende tijd voorzien om de beslissing in de praktijk uit te rollen. Het betreft in het onderwijs meestal een lichting van studenten. Dat varieert tussen drie, vier tot zes jaar. Dat is nodig om de effecten echt te kunnen meten.

Het is natuurlijk mogelijk op een bepaald ogenblik te stellen dat de initiële beslissing niet goed was en dat we ons hebben vergist. Dat is een andere kwestie. Indien we ernstig en degelijk willen evalueren en indien we ernstige en degelijke mensen zijn, moeten we die evaluatie ernstig uitvoeren. Dat betekent dat de evaluatie van het financieringssysteem van het hoger onderwijs niet eerder dan nu kon gebeuren.

Er is beslist de evaluatie in de loop van het academiejaar 2013-2014 uit te voeren. We hebben daarvoor een begeleidingscommissie opgericht. Die commissie bestaat uit de raad van bestuur van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad (VLUHR) en studentenvertegenwoordigers. Er zijn met betrekking tot specifieke onderwerpen en onderzoeksvragen van de beleidsevaluatie ondertussen reeds klankbordgroepen opgericht. Die groepen hebben betrekking op de kunstopleidingen, de puntengewichten in de professionele bacheloropleidingen en eventuele objectieveerbare verschillen in Brussel.

Los van de reeds gestarte evaluatie van het Financieringsdecreet, zal ik, samen met de minister van Wetenschapsbeleid, het Expertisecentrum Onderzoek & Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM) en de universiteiten vragen de problematiek en de effecten in kaart te brengen van

de outputparameters, zoals publicatiedruk en aantal doctoraten, die met betrekking tot de verschillende financieringskanalen in het hoger onderwijs worden gehanteerd. Aangezien we hier niet op een eiland leven, moet dit in een internationaal perspectief gebeuren.

Zoals ik al heb gesteld, is de evaluatie van het Financieringsdecreet volop aan de gang. De globale strategische sturing, planning en coördinatie van de beleidsevaluatie van de financiering van het hoger onderwijs, inclusief de verschillende deelaspecten en onderzoeksvragen die in het licht van deze evaluatie aan bod zullen komen, liggen in handen van de stuurgroep Hoger Onderwijs van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Deze stuurgroep staat ook in voor de validatie van het eindrapport.

Voor de praktische uitwerking van de beleidsevaluatie is binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming een gemengde technische werkgroep opgericht. Die werkgroep werkt aan clusters van topics en onderzoeksvragen die voor evaluatie in aanmerking komen.

Om de betrokkenheid van de hogescholen, de universiteiten en de studenten te garanderen, heb ik beslist een begeleidingscommissie op te richten. Die commissie bestaat uit de raad van bestuur van de VLUHR en uit een vertegenwoordiging van de Vereniging van Vlaamse Studenten (VVS).

Daarnaast zijn per onderzoeksvraag ad-hockklankbordgroepen opgericht. Hierin zetelen technische experts van de instellingen van het hoger onderwijs. Deze experts zijn door de VLUHR voorgedragen. Momenteel zijn met betrekking tot het hoger kunstonderwijs en de puntengewichten in de professionele bacheloropleidingen klankbordgroepen actief. Op deze manier worden alle groepen binnen het hoger onderwijs bij de evaluatie betrokken. Hierdoor wordt het een vorm van participatieve evaluatie.

Het eindrapport van de beleidsevaluatie zal eind mei of begin juni 2014 worden opgeleverd. De volgende Vlaamse Regering kan dan bij haar vorming afspraken maken over welke decretales wijzigingen aan het financieringsmechanisme kunnen worden voorgesteld.

Ik vind het een daad van goed bestuur dat, in tegenstelling tot in het verleden soms, regeringen op lange termijn denken en dossiers voorbereiden, en dat heeft niets te maken met doorschuiven. Mijnheer Bouckaert, ik ga ervan uit dat u uw studenten leert dat er zoiets bestaat als continuïteit van bestuur. Het algemeen belang vereist dat je verder kijkt dan je neus lang is. Dat betekent dat je ook dingen in gang zet waarop verder kan worden gegaan. Er is een tijd geweest dat dat niet gebeurde in dit land, waardoor nog minder gebeurde dan men zou hebben gewenst.

In het kader van deze beleidsevaluatie zijn een aantal onderzoeksvragen gedefinieerd binnen de stuurgroep. Deze onderzoeksvragen behandelen volgende thema's: het hoger kunstonderwijs; objectieve verschillen bij de financiering van hoger onderwijs in Brussel; de puntengewichten bij de professionele bachelors; een analyse van instroom, doorstroom en uitstroom van studenten hoger onderwijs, een zeer belangrijke vraag; de rationalisatie van het opleidingsaanbod; de financiering van het onderzoek via onderwijs; de transparantie van het huidige financieringsmodel.

Binnen deze verschillende thema's komen de elementen zoals vermeld in artikel 4 van het Financieringsdecreet uitvoerig aan bod, namelijk: de impact van de verschillende financieringsstromen op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, meer in het bijzonder van de studenten uit ondervertegenwoordigde groepen; de impact van de outputfinanciering op de uitstroom van studenten; de vergelijking van de gehanteerde puntengewichten in het financieringsmodel en in internationale modellen, wat betreft de professionele opleidingen en de kunstopleidingen in de hogescholen, de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten; de evolutie van de instellingen die in het begrotingsjaar 2011 verevend worden; het rationalisatieproces en de resultaten en effecten hiervan; de evolutie en de impact van de parameters die gebruikt worden om de onderzoekssokkel en het onderzoeksvariabel

deel te bepalen. Uiteraard wordt dat allemaal verder besproken in de verschillende klankbordgroepen en in de begeleidingscommissie.

Het is op dit ogenblik niet evident om goede en betrouwbare indicatoren te ontwikkelen voor wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening die in een financieringsmodel kunnen worden gebruikt. Verder onderzoek en overleg met alle betrokkenen is dan ook nodig. Ik vind het wel belangrijk. Het is gemakkelijk om te zeggen dat we dat moeten doen, en we moeten dat ook doen, maar over hoe we het moeten doen, is helemaal geen consensus. Dat moet men toch verder bekijken.

Gegevens met betrekking tot inkomsten uit contractonderzoek, het aantal opgerichte spin-offs en inkomsten uit licenties en royalty's worden nu al wel meegenomen bij de allocatie van de middelen van het industrieel onderzoeksfonds dat beheerd wordt door het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI).

Mijnheer De Meyer, u vraagt op welke manier men wil vermijden dat prestatie-indicatoren leiden tot een opbod tussen Vlaamse instellingen. Die vraag maakt onrechtstreeks deel uit van de onderzoeksvragen die in het kader van de beleidsevaluatie van de financiering van het hoger onderwijs gedefinieerd werden en die ik reeds heb toegelicht. Het zal uit het onderzoek blijken wat het effect daarvan is.

Zoals ik reeds in mijn inleiding op de vragenreeks duidelijk gesteld heb, heb ik het initiatief genomen om, los van de reeds gestarte evaluatie van het Financieringsdecreet, samen met minister Lieten en anderen de problematiek en de effecten van de outputparameters in kaart te brengen die gehanteerd worden bij de verschillende financieringskanalen in het hoger onderwijs en dit in een internationaal perspectief. We zullen, samen met minister Lieten, een van de volgende weken een overleg met de leden van de actiegroep hebben. Deze problematiek kwam reeds aan bod in het periodieke overleg met de rectoren. U weet dat we een van de weinige landen ter wereld zijn waar rectoren een minister of ministers om de drie of vier maanden kunnen zien om van gedachten te wisselen. Dat hebben we ook opgestart.

Daarnaast is een van de elementen die in de beleidsevaluatie van de financiering van het hoger onderwijs aan bod moeten komen, de evolutie en de impact van de parameters die specifiek binnen onderwijs gebruikt worden om de onderzoekssokkel en het onderzoeksvariabel deel te bepalen. Ik vind het op dit ogenblik niet wenselijk om in het kader van de financieringsregeling op korte termijn ondoordachte maatregelen te nemen, zonder de resultaten van deze evaluatie te kennen. Iets anders doen, zou zijn: meesurfen op de waan van de dag, zoals sommigen natuurlijk graag doen. Dat wil ik niet doen, het is een heel belangrijke materie, waarvoor je niet op korte termijn met een ondoordachte maatregel kunt komen. Je moet dat heel wijs doen.

Het is niet eenvoudig om de huidige indicatoren te vervangen of aan te vullen met andere indicatoren. Het voordeel van het huidige systeem is dat het een transparant systeem is, dat onderzoeksprestaties weergeeft. Het voorstel om bij de verdeling minder 'kwantitatief' en meer 'kwalitatief' te werken, is natuurlijk zeer sympathiek, maar is niet eenvoudig te realiseren. Op dit ogenblik is er geen eensgezindheid over hoe deze kwaliteit te meten en te kwantificeren. Een kwaliteitsoordeel moet altijd worden omgezet in cijfers. Ik ben daar niet tegen, maar het is op dit moment duidelijk dat er geen eensgezindheid over bestaat, noch tussen, noch binnen instellingen.

U weet dat de rectoren van de Vlaamse universiteiten op 2 oktober 2013 een delegatie van de actiegroep ontvangen hebben. Uit het gesprek bleek dat de rectoren het wel grotendeels eens zijn met het centrale uitgangspunt van de actiegroep: de ongelijke evolutie tussen de werkingstoelage van de universiteiten (eerste geldstroom) en de financiering die verworven wordt via competitieve kanalen (tweede, derde en vierde geldstroom) zorgt voor een aantal spanningen. De op de stagnerende werkingstoelage aangestelde professoren staan met andere woorden in voor de begeleiding van een snel toenemend aantal jonge wetenschappers en

doctorandi, gefinancierd door de onderzoekskanalen. Zo kan een prestatiedruk ontstaan die haaks staat op een evenwichtige uitbouw van onderwijs-, onderzoeks- en valorisatietaken.

Maar u zult ook wel hebben gehoord dat de rectoren aanmanen tot voorzichtigheid op het vlak van de remedies en de interpretatie van data. De onderzoeksparameters zijn in de berekeningsbasis voor de werkingstoelagen opgenomen om het academisch personeel toe te laten de voor de universiteiten karakteristieke combinatie van onderwijs- en onderzoekstaken uit te bouwen. Dit principe terugschroeven dreigt negatief te werken op de meer dan ooit noodzakelijke ruimte waarover academici moeten kunnen beschikken en die hun toelaat competitief te zijn ten aanzien van hun buitenlandse collega's. In de werkingstoelage moet voldoende aandacht blijven bestaan voor het onderzoeksprofiel van het zelfstandig academisch personeel dat ermee gefinancierd wordt.

De actiegroep toont met cijfers aan dat het aantal doctorandi in de voorbije tien jaar sterk is toegenomen. Deze stijging is niet zozeer het gevolg van de opname van deze parameter in de werkingstoelage als wel van de inhaalbeweging die de onderzoeksfinanciering doormaakt. Dat hebben verschillenden van u ook gezegd. Maar u weet dat we nog verder moeten gaan als we de OESO-doelstelling van 1 procent van het brp willen halen. Het bewijst niet dat er een teveel aan wetenschappers/doctorandi is, maar het wijst op een ander gegeven, namelijk de verantwoordelijkheid om de absorptiecapaciteit van deze mensen op de arbeidsmarkt in onze kenniseconomie te verhogen. Ook moet men een realistische verwachting hebben als men dit parcours start.

De rectoren suggereren om een oplossing niet enkel te zoeken in aanpassingen aan de basisfinanciering, maar ook in de aanwending van de andere financieringsstromen. Indien de schotten tussen de verschillende financieringskanalen minder rigide worden gemaakt, kunnen de fondsen die hierin worden verworven de basistaken van de universiteiten ten goede komen. Ook een consequente toepassing van de overhead op alle types onderzoek kan helpen om de omkadering en infrastructuurbehoefte proportioneel te verbeteren en de kannibalisering van de werkingstoelagen te vermijden. De rectoren hebben hun bereidheid uitgesproken om met de actiegroep te zoeken naar een optimalisering van het Financieringsdecreet en naar interne maatregelen aan de verschillende universiteiten om aan de geciteerde problemen te remediëren, want er zitten in het huidige financieringssysteem heel wat mogelijkheden aan interne maatregelen.

U moet niet altijd naar de minister kijken. Dat doet denken aan de wijze spreuk van Kennedy, wiens uitspraak we misschien in de commissie Onderwijs moeten ophangen: "You should not ask what the government does for you, you should ask what you can do for the government." (*Opmerkingen van mevrouw Ann Brusseel. Gelach*)

Mevrouw Brusseel, u zult ondertussen wel begrijpen dat ik zeer consequent ben in mijn denken en zeer coherent in mijn handelen. Konden we dat maar van iedereen zeggen.

Zoals ik reeds vroeger hier gesteld heb, lijkt er op mondiaal vlak inderdaad een toename te zijn van het aantal gevallen van wetenschapsfraude, althans van het aantal meldingen en gevallen in de pers. Ook daarmee moeten we weer oppassen. Twee jaar geleden leek het alsof alle jeugdkampen in Vlaanderen werden getroffen door een infectie van de darmen. De voedselveiligheid voor onze kinderen leek in gevaar. Toen hebben we de data goed bekeken en bleek het het jaar te zijn met het kleinste aantal infecties. Perceptie en werkelijkheid zijn vaak tegenovergesteld. Maar goed, ook in dit geval weten we eigenlijk niet goed of er meer of minder gevallen zijn in vergelijking met vroeger, misschien kwam het vroeger minder uit of waren er minder gevallen. Het klopt wel dat er in de pers meer gevallen van wetenschapsfraude worden gemeld. Er zijn mensen die dat wijten aan de sterk outputgerichte financieringsmodellen en aan de internationale rankings. Met mijn opvoeding zou dat niet te rijmen zijn. Het zou nooit in mijn hoofd opkomen om om die reden aan fraude te doen. In dat geval neemt men zijn beroep niet ernstig.

In het Vlaamse model telt het aantal publicaties gewogen naar reputatie van het tijdschrift en het aantal citaties inderdaad voor 30 procent mee bij de verdeling van het onderzoeksgedeelte van de werkingsuitkering. Zij spelen ook mee voor de verdeling van het budget voor de bijzondere onderzoeksfonds. Voor de individuele onderzoekers speelt het aantal publicaties ook een belangrijke rol bij de werving en bevordering in het academisch kader.

Het klopt dat de competitie en concurrentie onder de onderzoekers veel harder is geworden. Er is een heel grote instroom van doctorandi en postdocs in het wetenschappelijk systeem, doch het aantal plaatsen in het academische kader blijft beperkt, ondanks het feit dat het aantal ZAP-plaatsen de komende tien jaar wel met duizend eenheden of 38 procent zal toenemen. Ook is het rendement van de doctoraten de laatste jaren sterk toegenomen. De relatie tussen het aantal starters en zij die uiteindelijk een doctoraat behalen, is toegenomen. Uiteraard mogen al die factoren geen excuus zijn voor wetenschappelijk wangedrag.

Ik wil opmerken dat op mondiaal vlak de concurrentie ook kwaliteitsverbeterende stimuli in zich heeft. In Vlaanderen zijn de wetenschappelijke productiviteit en de kwaliteit van de wetenschappelijke output de voorbije vijftien jaar aanzienlijk toegenomen.

Overall in de wereld zijn honderdduizenden mensen bezig om goed onderwijs en onderzoek te krijgen. Er was een tijd dat Europa en de Verenigde Staten daarin het monopolie hadden. Die tijd is nu voorbij: 'Wake up in the new world.'

In tegenstelling tot de WERC-studie bij de hogescholen, is er nog geen studie bij de universiteiten die de werkdruk bij onderzoekers analyseert. Wat de werkdruk betreft, wens ik wel mee te geven dat er in het ontwerp van cao IV hoger onderwijs het volgende engagement is opgenomen: "De overheid zal nagaan of er effectief een stijging van de publicatiedruk is. De resultaten van dit onderzoek zullen besproken worden met de sociale partners waarbij onder andere bekeken zal worden of er sprake is van een problematiek. De universiteiten streven in hun aanwervings- en benoemingsbeleid naar een evenwicht tussen de verschillende aspecten van de opdracht van het personeelslid. Wat het onderzoek betreft, is de kwaliteit van het onderzoek minstens zo belangrijk als de kwantiteit van het onderzoek."

In de bijlage vindt u een tabel die de evolutie weergeeft van het aantal ZAP-leden en van het aantal onderzoekers. Ik zal u die bezorgen voor het verslag. Deze gegevens tonen aan dat het aantal ZAP-leden de voorbije 10 jaar licht gestegen is met 10 procent. Het aantal onderzoekers – wetenschappelijk personeel en bijzonder academisch personeel zowel doctorandi als postdocs – gefinancierd met andere middelen dan de werkingsmiddelen zoals het bijzonder onderzoeksfonds en de middelen van wetenschapsbeleid, is in de voorbije 10 jaar meer dan verdubbeld. Het klopt inderdaad dat het aantal jonge onderzoekers met een tijdelijk contract de laatste jaren enorm is toegenomen. Het aantal ZAP-leden in 2003 bedroeg 2532. Het aantal onderzoekers in 2003 bedroeg 5785. Het aantal ZAP-leden in 2012 bedroeg 2739, het aantal onderzoekers 9736. De cijfers zijn dus duidelijk.

Ik beschik momenteel niet over internationaal vergelijkbare cijfers over doctorandi die een vaste job krijgen aan de universiteiten. Wat de doorstroom van onderzoekers naar de niet-universitaire arbeidsmarkt betreft, zijn al heel wat initiatieven genomen zoals de doctoral schools en het OJO-programma (Omkadering Jonge Onderzoekers). Bij besprekingen daarover wordt vaak opgemerkt dat het ten aanzien van de loopbaanperspectieven van onderzoekers niet alleen belangrijk is de instellingen en de promotoren te sensibiliseren maar dat hier ook een verantwoordelijkheid bij de onderzoekers zelf ligt.

In het ontwerp van cao IV staat hierover: "4.4. De overheid, vakbonden en universiteiten vinden het belangrijk dat beginnende onderzoekers met inbegrip van bursalen op de hoogte zijn van hun loopbaanperspectieven en de arbeidsrechtelijke en inhoudelijke aspecten van hun statuut. De overheid en de universiteiten zetten hun acties rond het onthaal, het informeren, de vorming en de sensibilisering van doctorandi en het sensibiliseren van promotoren voort." Hieruit blijkt dat de toekomstverwachtingen van startende onderzoekers

niet altijd juist zijn ingeschat. Ook daar ligt dus een heel belangrijke informatieopdracht voor de instellingen zelf.

Ik wil hier ook nog verwijzen naar het besluit van 28 juni 2013 betreffende de omkadering van jonge onderzoekers. Dit besluit voorziet in een structureel subsidiëringsprogramma van 4 miljoen euro ter ondersteuning van jonge onderzoekers aan de universiteiten. De doelstellingen van het programma die het kader van de financiering vormen, richten zich op training, loopbaanontwikkeling, bevordering van loopbaanperspectieven en het versterken van de internationale oriëntatie van jonge onderzoekers. Het programma biedt een belangrijke opportuniteit om jonge onderzoekers voor te bereiden op de moderne arbeidsmarkt, binnen en buiten de academische sector, in binnen- en buitenland. Daarbij moet modern worden gelezen als ondernemend, ondernemerschap bevorderend, interdisciplinair, met intersectorale bruggen, met oog voor diversiteit, enzovoort.

Wat de vrouwen betreft, zijn de instellingen volop aan het werk. Ook in de benoemingscommissies is men daarmee bezig. Ik stel voor dat u me daar een schriftelijke vraag over stelt. Ik zal u daar dan een antwoord op geven.

Wat de verhoging van het inschrijvingsgeld betreft, kent u mijn standpunt. Dat is niet gewijzigd. Dat is wat mij betreft dan ook niet aan de orde.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, bedankt voor het uitgebreide antwoord. Op basis daarvan is voor mij duidelijk dat alle aspecten die verbonden zijn aan de problematiek van de financiering van het hoger onderwijs, tot in mei-juni 2014 grondig zullen worden onderzocht en geëvalueerd. U stelt voor om tijdens de volgende maanden geen aanpassingen te doen aan de huidige reglementering, maar om alle resultaten van evaluatie en onderzoek af te wachten en pas tijdens een volgende legislatuur te bekijken welke maatregelen nodig zijn.

U hebt een overzicht gegeven van alle onderzoeken en evaluaties die momenteel bezig zijn. Ik begrijp dat het dan gaat over alle elementen die opgenomen zijn in de evaluaties en onderzoeken. U stelt dus voor om eerst ten gronde alle elementen te verzamelen en dan na te gaan welke aanpassingen nodig zijn.

Minister Pascal Smet: Niets belet dat er interne maatregelen worden genomen aan de universiteiten. Daar ligt een bijzonder groot potentieel. Daar moeten wij niet tussenkomen. Zij hoeven daar niet op te wachten.

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik heb het hier over wat wij zullen doen.

Minister Pascal Smet: Dat is een uitdrukkelijke vraag van alle instellingen. Voor wat ingrijpend is in de financiering, vraagt men een grote terughoudendheid. Ik denk dat de heer Debackere dat hier ook wel heel duidelijk gezegd zal hebben.

Mevrouw Kathleen Helsen: Inderdaad, de heer Debackere is hier komen spreken vanuit de universiteiten. Maar ook wat de hogescholen betreft, zegt u dat we het best kunnen afwachten.

Minister Pascal Smet: Ik wil aanpassingen doen waar er een consensus bestaat en waar deze geen ongewenste effecten hebben. Men moet die dan wel kunnen voorstellen. En die voorstellen zijn er nog niet.

Mevrouw Kathleen Helsen: Dat is al een andere houding dan die van daarnet. U zegt nu dat als er een consensus is over een aantal elementen en als de aanpassingen niet leiden tot ongewenste effecten, u daar wel toe bereid bent. Verder vindt u het wenselijk om alle evaluaties af te wachten. Dat is duidelijk.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, wij kijken, samen met u en de collega's, met belangstelling uit naar het evaluatierapport. Het is wel belangrijk dat het er effectief einde mei, begin juni is, zodat het ter beschikking is voor de volgende regering.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik sluit mij ten dele aan bij wat mijn collega's hebben gezegd. Minister, uit uw antwoorden blijkt duidelijk dat met de bekommernissen van de actiegroepen rekening wordt gehouden. Zij hebben heel duidelijk gevraagd naar een grondige en neutrale evaluatie. Als ik hoor wie daar allemaal bij betrokken wordt en hoe dit zal gebeuren, denk ik dat dit tegemoetkomt aan hun bekommernissen wat dat betreft.

Minister, ik kan u volgen dat er niet onverhoeds aanpassingen moeten worden doorgevoerd. Ik heb uit wat professor Debackere zegt toch ook begrepen dat er indertijd zeer grondig over is nagedacht en dat er heel zorgvuldig afwegingen zijn gemaakt. Indien uit de evaluatie zou blijken dat er inderdaad aanpassingen nodig zijn, neem ik aan dat die er in de volgende legislatuur zullen komen. Maar ik durf er toch ook op aandringen dat er goed wordt nagedacht en dat er niet zomaar wordt beslist.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, ik deel de mening van de minister: er moet in deze zaak heel voorzichtig worden gehandeld want het gaat over een heel delicaat iets, het gaat over faire verhoudingen tussen belangrijke instellingen, onze universiteiten.

Minister, u haalt terecht aan dat bepaalde regels dikwijls perverse effecten hebben. De gevolgde werkwijze is grosso modo de correcte werkwijze. En inderdaad, het is zoals professor Debackere heeft gezegd: je moet hier niet met de waan van de dag gaan prutsen met die parameters. Ik denk dat er in de commissie een grote consensus over bestaat.

Minister, ik vind wel dat u op kortere termijn – en hoe kort die termijn moet zijn, is een andere vraag – kunt sleutelen aan een aantal evidente dingen. De scheeftekening in de verhouding tussen personeel dat doctoraten begeleidt en het toegenomen aantal doctoraten is zo'n evident iets. U moet daar ingrijpen, tenzij u zegt dat u het aantal doctoraten gaat terugschroeven, maar ik denk niet dat dat de bedoeling is. U moet eventueel eens bekijken hoe u de eerste geldstroom kunt versterken, of hoe u beschotten tussen de eerste en de tweede geldstroom kunt opheffen. U moet daar niet te lang mee wachten. Er bestaan kwalitatieve technieken. Dat doen, of deden, wij in de faculteit. In plaats van het aantal publicaties te tellen, vroegen wij aan de onderzoekers om hun vijf beste publicaties op te geven. Die lazen wij allemaal van a tot z. Zo kwamen wij tot andere conclusies inzake de ranking van de onderzoekers dan door het aantal bladzijden te tellen. Deze technieken zijn op zichzelf goed, maar ze worden niet beloond met een hogere financiering. Dit zou eens moeten worden bekeken. De Actiegroep Hoger Onderwijs heeft mij mondeling voorgesteld om na te denken over een soort accreditatiesysteem op het vlak van onderzoek. Ook daar kan misschien eens aan gedacht worden? Professor Debackere stelt ook dat er nu achthonderd onderzoekers ontvankelijk zijn verklaard voor doctoraatsbursalen. Dat wil zeggen dat we tegen achthonderd mensen zeggen: "Ge kunt het. Ge zijt bekwaam om te doctoreren." Maar er zijn tweehonderd beurzen. Dat wil zeggen dat je tegen zeshonderd mensen, aan wie je hebt gezegd dat ze kunnen doctoreren, moet zeggen: "Ge moogt niet." Dat is een vrij frustrerende situatie. Professor Debackere stelde voor om eens na te denken over een 'predoc'-traject. Zo moet je minder kandidaten frustreren. Ook daaraan kan op korte termijn gewerkt worden.

Er is ook nog een pervers effect in verband met het zogenaamde Dehousse-statuuut. Minister, u weet dat onder impuls van federaal minister Dehousse een belastingvrijstelling is gegeven aan doctoraatsbursalen. Op het eerste gezicht is dat goed. Maar universiteiten zien dat doctoraatsbursalen veel goedkoper worden dan een postdoc. Zo krijg je een switch naar doctoraatsbursalen omdat je er daar meer van kunt bedienen. Dat gaat ten nadele van de postdocs.

Al die perverse effecten moeten eens worden bekeken. Minister, grosso modo ben ik tevreden met uw antwoord. U bevestigt veel van de cijfers die door de actiegroep werden aangebracht. Maar misschien moeten er op korte termijn toch een aantal ingrepen gebeuren. Daarvoor moet u niet wachten tot die lange evaluaties zijn gemaakt.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel: Voorzitter, het zou voor de actiegroep inderdaad teleurstellend zijn om nu te moeten horen dat met om het even welke maatregel wordt gewacht tot de volgende legislatuur. Tegen dat de volgende Vlaamse Regering goed uit de startblokken is, zullen er wel weer wat maanden gepasseerd zijn. Ook al komt het eindrapport van de evaluatie, waarnaar ik uitkijk, minister, en waarvan ik overtuigd ben dat het een grondig en degelijk rapport zal zijn, er eind mei of in juni 2014, ik verwacht niet dat de maatregelen dan heel snel zullen volgen. Die zullen er niet zijn voor het najaar. Zo zal alles wel een beetje vertragen.

Grosso modo ben ik ook tevreden met uw antwoord, zij het dat ik vind dat een aantal nu al bestaande mogelijkheden, zoals de heer Bouckaert zei, moeten worden benut. U mag daarmee eigenlijk niet wachten. U hebt zelf uitvoerig vermeld hoezeer die aanpak getuigt van goed bestuur en van het feit dat u zelf ernstig en degelijk bent en dat u niet meeloopt in de waan van de dag en dat u het allemaal wijs wilt aanpakken. Op een bepaald moment, zeker toen u de meest liberale principes die er zijn van JFK begon te citeren, kreeg ik het gevoel dat u zelf in plaats van de commissie wilde zeggen hoe het allemaal ging. Dan word ik natuurlijk altijd een beetje achterdochtig.

Los van het feit dat ik alle begrip heb voor het feit dat alles geëvalueerd en onderzocht moet worden, denk ik dat u misschien, in de vele gesprekken die u voert met de specialisten op het veld en de rectoren, al eens zou moeten bekijken hoe u voor de schotten tussen de eerste en de tweede geldstroom voor oplossingen kunt zorgen.

U zegt dat er de komende tien jaar duizend ZAP'ers bij zullen komen. Zo hadden de mensen die hier vorige week op de hoorzitting kwamen spreken, het alvast niet begrepen. Zij hadden het over een driehonderdtal. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Mijnheer Bouckaert, dat kunnen wij dan toch voor de correctheid van het verslag even vermelden. Er komt niet meteen een spectaculaire stijging van het ZAP bij voor de universiteiten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik sluit mij aan bij de twee vorige sprekers. Voor een grondige evaluatie van het Financieringsdecreet ga je niet over één nacht ijs. Maar tegelijk zijn er voor de kortere termijn een aantal aanbevelingen geformuleerd. Minister, het is zeker nuttig om die aanbevelingen eens grondig te bekijken. De actiegroep is ook niet over één nacht ijs gegaan. We hebben hier niet te maken met de waan van de dag, zoals u zei. Het probleem is al een tijdje gekend en sluimert al zeer lang bij onderzoekers en universiteiten.

Minister, u schreef dat u de studenten, doctorandi en predocs bij de evaluatie zult betrekken. Daar situeert zich ook een groot probleem. Kunt u mij dat bevestigen?

Minister Pascal Smet: Ja. En toen ik het had over de waan van de dag, had ik het over het algemeen: men vraagt mij soms om dingen te doen, en dan verkies ik om het grondig te bekijken in plaats van meteen. Maar dat is een contradictie.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

– *De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de kwaliteit van het hoger onderwijs
- 145 (2013-2014)

Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het kwaliteitsniveau van het hoger onderwijs
- 183 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, collega's, ik ben erg verontrust. Uit een enquête die de denktank Itinera afnam bij 1300 docenten, blijkt dat zij zich zorgen maken over de tanende kwaliteit van het hoger onderwijs. De nieuwe lichting studenten zijn niet meer zo goed, zeggen 7 op de 10. Zij stellen een gebrek aan analytisch, kritisch en zelfstandig denkvermogen bij de studenten vast. Ook een gebrek aan basiskennis bij de start van de opleiding en de ondermaatse kennis van de moedertaal stellen zij vast. Maar dankzij allerlei formules, zoals creditsystemen en persoonlijke trajecten, kunnen studenten steeds gemakkelijker een diploma behalen, stelt Itinera. Eén op de vijf studenten in het hoger onderwijs is zijn diploma niet waard, vinden docenten en professoren.

Even veel docenten vinden de publicatiedruk te groot en zien de doctoraten lijden onder de nivellering. De waarde van een universitair diploma daalt, is de sombere conclusie van de respondenten. Ook voelen de proffen een toenemende druk om zelf financiële middelen te genereren, ten koste van hun academische taken. 70 procent vindt dat het vergroten van het marktaandeel te belangrijk wordt. Ook klagen de docenten steen en been over de bureaucratisering van hun beroep. De grote eensgezindheid onder de ondervraagde docenten doet Itinera pleiten voor structurele hervormingen. Volgens directeur Marc De Vos moet er weer ruimte komen voor individuele expressie die vandaag wordt bedolven onder normen en regels.

Minister, deze resultaten zijn op zijn minst opmerkelijk te noemen. Ik wil u daarover enkele vragen voorleggen. Hoe reageert u op de conclusies en resultaten van de enquête van Itinera? Onderschrijft u deze conclusies? Beschikt u over gegevens die de resultaten van deze enquête bevestigen of weerleggen? Op welke vlakken dringen maatregelen of hervormingen zich op?

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, minister, collega's, op 3 oktober 2013 brachten de meeste kranten verslag uit van een bevraging bij 1300 professoren en docenten, georganiseerd door denktank Itinera. Een van de koppen luidde: "20 procent van de studenten krijgt onterecht diploma", waarmee de toon was gezet. Studenten zouden volgens de academici een gebrek hebben aan analytisch, kritisch en zelfstandig denkvermogen. Het zou hen bovendien aan basiskennis ontbreken. Bij sommige studenten laat zelfs de kennis van het Nederlands te wensen over.

Een van de factoren die zeker een rol spelen, is de outputfinanciering, waarbij universiteiten en hogescholen subsidies krijgen in verhouding tot het aantal afgestudeerden. Proffen en docenten zijn dan blijkbaar soms geneigd om toch maar een 10 te geven in plaats van een 9. Dat gebeurt overigens ook in het secundair onderwijs, volgens getuigenissen 'uit het veld'. Anderzijds zijn de deliberaties veel strenger geworden. De Arteveldehogeschool bijvoorbeeld maakt er geen geheim dat er niet wordt gedelibereerd. Wie voor een, zelfs maar één vak, geen 10 haalt, moet het examen opnieuw doen in een tweede zit – maar daar wordt dan weer sneller een 10 dan een 9 gegeven.

De academici wijzen ook de flexibilisering van het hoger onderwijs met de vinger. Het creditsysteem en de persoonlijke trajecten zouden het voor de studenten gemakkelijker maken om toch af te studeren, ook al hebben ze hun diploma niet echt verdiend. Nochtans verklaarde

u vorig jaar in maart, toen ik u een vraag stelde over de grote toename van faalangst en psychische problemen bij studenten – die worden gelinkt aan de flexibilisering van het hoger onderwijs –, dat de implementatie van de flexibilisering vrijwel volledig tot de autonomie van de instellingen behoort.

Toch vinden de lesgevers in die instellingen blijkbaar dat het systeem het de studenten veel te gemakkelijk maakt. U wees toen terecht op het feit dat er vaak heel wat schort met de begeleiding van studenten in die persoonlijke trajecten en dat de instellingen hun verantwoordelijkheid moeten opnemen. Is die boodschap het afgelopen jaar ook meegedeeld aan de instellingen? U antwoordde toen ook dat op dat ogenblik een gemengde werkgroep met vertegenwoordigers van de overheid, de universiteiten en de hogescholen, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) de flexibilisering van het hoger onderwijs evalueerde. De meeste aandacht ging daarbij uit naar de implementatielasten, maar men zou ook het leerkrediet en de studievoortgangsbewaking, de toelating en de studietrajectbegeleiding onder de loep nemen. Er zou dan een rapport worden opgesteld, op basis waarvan u vereenvoudigingsdecreten zou maken. Dat rapport is in maart van dit jaar verschenen.

Ik wil u daarover enkele vragen voorleggen. Welke conclusies hebt u uit dit rapport getrokken, welke werkpunten en suggesties hebt u eruit gehaald? Wanneer zien we het eerste vereenvoudigingsdecreet?

De voorzitter: En wij hopen dat een vereenvoudigingsdecreet de zaken niet gecompliceerder maakt natuurlijk.

Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, de enquête en de conclusies behandelen een aantal diverse onderwerpen. Dat maakt het voor mij dan ook moeilijk om hier een globale reactie te geven zonder verdere analyse. Alhoewel ik niet wil pretenderen dat aan het hoger onderwijs geen structurele verbeteringen zijn aan te brengen, zegt men mij dat de vraagstelling en de conclusies van de enquête tamelijk tendentieus zijn. Er waren bijvoorbeeld bijna geen vragen die peilden naar de voordelen van democratisering. Ook worden de resultaten ingepast in een traditioneel discours van Itinera dat naar men mij zegt stellingen bevat die niet zijn getoetst bij respondenten, maar waar wel antwoorden aan worden gekoppeld die zogezegd de stelling bewijzen. Zelf heb ik het dossier niet ingekeken, dat is mij dus gezegd.

Opmerkelijk vind ik ook dat docenten menen dat één vijfde van de afgestudeerden hun diploma niet waard is. Dat roept bij mij dan een spontane reactie op: waarom heeft men die dan in hemelsnaam een diploma gegeven? Men zegt voortdurend dat wij vertrouwen in de onderwijsactoren moet hebben, maar dan blijkt dat men één student op vijf ten onrechte een diploma zou uitreiken. Ik stel mij dan ook vragen bij de validiteit van deze bevraging en de conclusies die eraan worden gekoppeld.

Momenteel beschik ik niet over gegevens die dergelijke beweringen kunnen bevestigen of weerleggen. Vele visitatierapporten en accreditatiebesluiten bevestigen deze uitkomsten alvast niet. Nogmaals wil ik stellen dat dit niet betekent dat er geen verbeteringen mogelijk zijn. Het lijkt mij echter niet verstandig om onverwijld maatregelen te nemen of hervormingen door te voeren. Ik wil er wel op wijzen dat voor een aantal van de punten die u aanhaalt wel degelijk wordt gewerkt aan een coherent beleid. De hervorming van het secundair onderwijs bevat heel wat maatregelen betreffende de oriëntering. Wij hebben het zo-even uitvoerig over de evaluatie van het financieringssysteem gehad. In het nieuwe accrediteringssysteem zal veel meer worden gekeken naar de leerresultaten, en dat is een belangrijk gegeven.

Welke conclusies heb ik uit dit rapport getrokken? U somde de vier grote thema's op, ik zal die hier niet herhalen. De evaluatie toont aan dat sinds de inwerkingtreding van het

Flexibiliseringsdecreet de instellingen zeer ernstig werk hebben gemaakt van de implementering van de flexibilisering en in de geest van het decreet grondige hervormingen hebben doorgevoerd. De instellingen staan niet negatief tegenover de flexibilisering, en erkennen integendeel heel wat positieve elementen. De organisatie is wel complex geworden en de last is hierdoor vergroot voor de instellingen en de studenten. In de evaluatie werd duidelijk gesteld dat een rendabel flexibel onderwijs een meer intensieve studiebegeleiding vraagt, en hogere eisen stelt aan het personeel inzake tijdsbesteding en competenties.

De evaluatie heeft geleid tot diverse verbeteruggesties op verschillende niveaus. Die worden verwacht van de decreetgever, de administratie en de instellingen, en vergen sowieso onderlinge samenwerking. De instellingen hebben intussen al bepaalde opvolgingspunten opgenomen. Zo denken verschillende werkgroepen binnen de VLHORA na over het gebruik van afstudeerrichtingen en buigt de VLIR zich over de organisatie van het academiejaar. De overheid werkt verder aan de operationalisering van de datawarehouse en aan een aanpassing van het besluit betreffende het jaarverslag.

In het evaluatierapport werden zeer concrete opvolgingspunten geformuleerd die decretale aanpassingen vergen. Het voorontwerp van decreet tot aanpassing van enkele hogeronderwijsbepalingen die de controle van het onderwijs faciliteren en de plan- en implementatielasten verminderen, is voorbereid. Dit ontwerp van decreet werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 27 september 2013 en volgt nu de verdere stappen in het legistiek traject. Het zal nog tijdens deze legislatuur in het parlement worden ingediend.

We hebben vastgesteld dat een aantal implementatielasten meer diepgaande pedagogische implicaties hebben, zoals het nut van de examencontracten, de gevolgen van het leerkrediet en de efficiëntie van de studievoortgangsbewaking. De evaluatie heeft duidelijk aangegeven dat er decretale aanpassingen nodig zijn. Deze thema's vergen echter nog verdergaand onderzoek dat moet resulteren in een globale aanpak van de problematiek van de studievoortgangsbewaking en het oriëntatiebeleid.

Er is een werkgroep opgericht die tegen april 2014 concrete voorstellen zal doen. Het is jammer dat er commissieleden ontbreken. We konden die evaluatie niet eerder doen. Er moet een doorloop van studenten zijn vóór we vaststellingen kunnen doen. We moeten kunnen nagaan of de eerste impressies de goede impressies zijn en bevestigd worden door feiten.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het Flexibiliseringsdecreet is toch al ouder?

Minister Pascal Smet: Dat is al ouder, maar we kunnen het effect na drie à vier jaar nog niet bepalen.

Ik deel uw bezorgdheid. We hebben stappen gezet en zullen dat blijven doen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik vind het altijd jammer dat dergelijke ongenueanceerde rapporten zo in de media komen. Ik vind het voor de student helemaal niet interessant. Wie hoger onderwijs volgt, wordt niet fair benaderd.

Ik ben heel blij met de evaluatie van het Flexibiliseringsdecreet. De studenten hebben door het persoonlijke traject en het creditsysteem meer slaagkansen. Ik weet niet of dit wel zo'n goede positie is. Ik merk vaak bij studenten in het hoger onderwijs dat ze zelf de bomen door het bos niet meer zien. Ze worden eerder gehinderd door de verschuiving van vakken en het verdwijnen van de deliberaties, dan dat ze erdoor geholpen zijn.

Ik ken verschillende schrijnende gevallen. Het zijn studenten die globaal gezien goede resultaten halen maar één klein tekort hebben en daarmee door de volgtijdelijkheid van de vakken op termijn in grote problemen komen. Ik vind dat een zeer schrijnende zaak. Ik vraag me echt af hoe we daar op termijn mee moeten omgaan. Ik denk dat we daarover moeten nadenken.

Ik deel uw mening volledig, minister. Hoe is het mogelijk dat een instelling zelf zegt dat één op de vijf uitgereikte diploma niet verdiend is? Als dat de realiteit is, moet men eens heel diep gaan nadenken.

Ik neem aan dat we in april of mei naar aanleiding van de evaluatie verder kunnen discussiëren. Ik ben ervan overtuigd dat er aanpassingen nodig zullen zijn.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: De enquête was inderdaad ongenueanceerd. U zult gemerkt hebben dat onze vragen wel genuanceerd waren. De enquête moet met een korrel zout worden genomen, wat niet wegneemt dat we vragen mogen stellen over de flexibilisering, het leerkrediet en de persoonlijke trajecten.

Vorige week stond nog in de krant dat hogescholen studenten van universiteiten nog opvissen als hun leerkrediet daar op is. Waarvoor dient dat systeem dan in feite? Zo is er geen zekerheid meer, niet voor de student en niet voor de ouders. Dat moeten we toch eens evalueren. Ik ben blij met de evaluatie die op komst is.

Ik krijg de beslissingen van de Vlaamse Regering niet meer, dus ik kan ze ook niet lezen. Ik wist bijgevolg niet dat de Vlaamse Regering op 27 september al een beslissing had genomen in verband met het leerkrediet. Ik vermoed dat er nog vragen om uitleg komen over het leerkrediet. Ik zal er nu niet verder over uitweiden. Ik kijk met belangstelling uit naar het rapport in 2014.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik neem dit soort enquêtes ook met een korrel zout. Over één punt is er wel consensus: de instroom is problematisch. Daar wordt op diverse manieren over nagedacht.

Ik wil niet terugkeren naar de tijd vóór de flexibilisering. De studenten waren toen verplicht om tot in het absurde toe vakken opnieuw in te studeren waarvoor ze duidelijk geslaagd waren. Dat is niet per ongeluk ingevoerd. De flexibilisering moet in evenwicht zijn met de volgtijdelijkheid. We mogen een student grondige studie verbintenisrecht niet toelaten als hij niet geslaagd is voor verbintenisrecht. We mogen een student geneeskunde niet toelaten in de operatiekamer als hij niet geslaagd is voor anatomie.

Het leerkrediet werd ingevoerd door Frank Vandenbroucke. Dat moest de student behoeden voor het eeuwige studentenschap. Als we dat allemaal goed toepassen, kan de flexibilisering behouden blijven. We wachten de evaluatie af.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de noodplanning van scholen

- 184 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, twee jaar geleden, in september 2011, stelde ik u een vraag over de voorbereiding van scholen op een eventuele schietpartij, naar aanleiding van een vreemd bericht in de kranten: de lokale politie in Gent en Antwerpen zou de scholen voorbereiden op een eventuele raid van een dolle schutter. De operatie kreeg de naam AMOK. Het ging, zo zei u, om een voorlopig plan, proefprojecten die verder zouden opgevolgd worden maar er konden toen niet meteen exacte termijnen voor een eventuele veralgemening gegeven worden.

In juni dit jaar vroeg ik u naar de evaluatie van de proefprojecten. U bevestigde dat er was proefgedraaid in Dendermonde en Antwerpen, en dat medewerkers van Binnenlandse Zaken samen met de lokale politie en onderwijsactoren hun ervaringen en ideeën bijeenlegden op een gezamenlijke studiedag. Op basis daarvan schreef Binnenlandse Zaken een lijvige handleiding voor de scholen, die aan de onderwijsadministratie werd voorgelegd en met hen besproken werd. De voorgestelde handleiding bevatte drie grote delen: Wat kunnen de scholen doe op technisch-preventief vlak? Als er dan toch een schoolshootingincident zou plaatsvinden, hoe moet er dan worden samengewerkt? Hoe gaat men om met de dreigingsanalyse, dit wil zeggen wanneer men vermoedens heeft dat iemand binnen de school een incident zou kunnen veroorzaken?

Wat de eerste twee onderdelen betreft, was er heel wat overlapping met wat scholen in het kader van noodplanning al doen en uitgewerkt hebben. U kondigde wel aan dat in het canvas noodplanning, dat de scholen van de website Onderwijs kunnen downloaden, een luik specifiek voor AMOK-incidenten zou worden opgenomen, gebaseerd op de handleiding van Binnenlandse Zaken. Er zouden het volgend schooljaar, dit schooljaar dus, infosessies over noodplanning worden georganiseerd, waarbij dit thema expliciet aan bod zou komen. Minister, is het onderdeel van de AMOK-incidenten ondertussen in het canvas noodplanning opgenomen? Wanneer zullen de infosessies voor de scholen plaatsvinden?

Ik heb vernomen dat het de bedoeling zou zijn in het licht van omzendbrief PLP 41 met aanspreekpunten voor de scholen te werken. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken zou contact opnemen met die aanspreekpunten, die met het oog op AMOK-incidenten verder zouden worden opgeleid. Hebt u in dit verband nog verder overleg gepleegd met het Ministerie van Binnenlandse Zaken?

U hebt ook gesproken over een evaluatie, die in juni 2013 zou worden afgewerkt en waarover vervolgens zou worden gecommuniceerd. Is dat ondertussen gebeurd? Wat zijn de conclusies van het evaluatierapport?

Ik heb deze vraag om uitleg in feite opgesteld naar aanleiding van een artikel in de krant. Al deze inspanningen, proefprojecten, studiedagen, handleidingen en opleidingen ten spijt, zijn de Vlaamse scholen volgens de heer Putteman, hoofdcommissaris van de politie van Dendermonde en voorzitter van de politiewerkgroep AMOK, onvoldoende voorbereid op een incident met een dolle schutter. Op 27 september 2013 heeft hij in Het Laatste Nieuws het volgende verklaard: “Een goede noodplanning kan nochtans het verschil maken tussen leven en dood.”

Betekent dit dat bepaalde scholen het AMOK-onderdeel van de noodplanning nog niet hebben geïmplementeerd? Hebt u cijfergegevens over het aantal scholen dat dit onderdeel nog niet heeft geïmplementeerd? Op welke wijze wordt hierover met de scholen gecommuniceerd?

In het eerste krantenartikel stond te lezen dat ook in Gent een proefproject zou lopen. Later was er geen sprake van een proefproject in Gent. Dit verbaast me. Deze week stond immers nog in de krant dat het aantal gewelddelicten in Gent spectaculair is gestegen. De schepen van Onderwijs wil hierin investeren. Toch participeert Gent niet aan het proefproject.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, ik zal eerst kort op het laatste punt ingaan. Er is in Gent nooit een proefproject gestart. Dat was een fout in het krantenartikel.

Het onderdeel AMOK-incidenten is nog niet in het canvas noodplanning opgenomen. De informatie die we willen opnemen, wordt momenteel tijdens sessies over de noodplanning in de praktijk toegelicht. Die sessies lopen nog tot 12 december 2013. Vanaf begin 2014 zal de definitieve versie in het canvas noodplanning worden opgenomen.

We hebben in juli 2013 nog overleg gepleegd met het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit najaar worden de trainers opgeleid die de opleiding aan de lokale politiediensten zullen geven. We volgen hier het ‘train the trainers’-principe.

Vanaf 2014 zal de opleidingsmodule in het nascholingsaanbod van de verschillende politiescholen worden opgenomen. Het betreft hier evenwel een vrijblijvend aanbod. De korpschef beslist zelf of iemand van zijn korps hier al dan niet aan deelneemt.

Tijdens het overleg is tevens afgesproken dat vanaf oktober 2014, wanneer de lokale politiediensten zijn opgeleid, infosessies over AMOK-incidenten voor de scholen kunnen worden georganiseerd. De politie en het onderwijs zullen hier gezamenlijk voor zorgen. In eerste instantie zullen die sessies op het secundair onderwijs gericht zijn.

Dit schooljaar zal in de sessies over de noodplanning aandacht worden besteed aan AMOK-incidenten. Op basis hiervan zal een fiche in verband met AMOK-incidenten worden ontwikkeld. Het canvas noodplanning zal op basis hiervan worden aangepast. Dit zal online voor alle scholen beschikbaar worden gesteld.

We weten niet hoeveel scholen het canvas noodplanning al dan niet hebben geïmplementeerd. Ze zijn hiertoe verplicht. We verstrekken alle informatie. Hoe ze dit concreet aanpakken, valt dan weer onder de autonomie en de verantwoordelijkheid van de scholen.

We hebben contact met de heer Putteman opgenomen. Hij heeft zelf niet beweerd dat de scholen onvoldoende voorbereid zijn. Dat was de titel van een artikel waarvoor hij is geïnterviewd. Hij heeft vooral benadrukt dat de scholen en de politie elkaar met betrekking tot dit thema moeten vinden en afspraken moeten maken. Hij betreurt zelf zeer sterk hoe de boodschap op een negatieve wijze is gebracht. Hij heeft dit aan den lijve ondervonden.

De samenwerking tussen de scholen en de lokale politie in toepassing van omzendbrief PLP 41 is in samenwerking met de Vaste Commissie van de Lokale Politie geëvalueerd. Die evaluatie, die zeker nodig was, wordt over het algemeen als zeer positief ervaren. We zullen de omzendbrief nog actualiseren.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Dat is dan de zoveelste keer dat iets positiefs in de krant slecht wordt weergegeven. Dat is jammer. Ik vind dat trouwens ook voor ons, commissieleden, jammer. We dienen hier vragen om uitleg in omdat we denken dat allerlei zaken mislopen. Uit het antwoord van de minister kan ik dan afleiden dat het helemaal niet misloopt.

De scholen hebben de autonomie zelf te bepalen of ze de noodplanning al dan niet willen implementeren. Ik vind het jammer dat bepaalde scholen dat niet doen. Ik heb eens op de website gekeken. Dat kan allemaal vrij eenvoudig worden gedownload. De minister geeft de scholen de pap in de mond. Toch zijn er nog scholen die dat niet hebben gedownload. Ik vind dat jammer.

Minister, ik geef u niet vaak complimenten, maar in dit geval moet ik dat toch doen. Het staat op de website. De scholen kunnen het daar gewoon gaan plukken. Toch doen ze niet allemaal die moeite. Ik vind het jammer dat u niet over cijfergegevens beschikt waaruit blijkt welke scholen dat al dan niet hebben gedaan.

Minister Pascal Smet: Ik zou die informatie kunnen opvragen, maar dan zou ik te horen krijgen dat ik de planlasten vergroot.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■